HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a cincea extinsă)

24 septembrie 2008 *

În cauza T-20/03,

Kahla/Thüringen Porzellan GmbH, cu sediul în Kahla (Germania), reprezentată de M. Schütte și de S. Zühlke, avocați,

reclamantă,

susținută de

Freistaat Thüringen (Germania), reprezentat inițial de A. Weitbrecht și de A. van Ysendyck și ulterior de A. Weitbrecht și de M. Núñez-Müller, avocați,

și de

Republica Federală Germania, reprezentată de domnii W.-D. Plessing și M. Lumma, în calitate de agenți,

intervenienți,

* Limba de procedură: germana.

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de domnii V. Kreuschitz și V. Di Bucci, în calitate de agenți, asistați de domnul C. Koenig, profesor,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei 2003/643/CE a Comisiei din 13 mai 2003 privind ajutorul de stat acordat de Germania în favoarea Kahla Porzellan GmbH și în favoarea Kahla/Thüringen Porzellan GmbH (JO L 227, p. 12), în măsura în care această decizie se referă la ajutoarele financiare acordate în favoarea Kahla/Thüringen Porzellan GmbH,

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ
AL COMUNITĂȚILOR EUROPENE (Camera a cincea extinsă),

compus din domnul M. Vilaras, președinte, doamna M. E. Martins Ribeiro, domnii F. Dehousse, D. Šváby și doamna K. Jürimäe, judecători,

grefier: doamna K. Andová, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 19 octombrie 2006,

pronunță prezenta

Hotărâre

Situația de fapt

1 Întreprinderea Kahla Porzellan GmbH (denumită în continuare „Kahla I”), a cărei activitate constă în producția de veselă și de obiecte din porțelan, este situată în landul Turingia, una dintre regiunile care, eventual, pot beneficia de ajutoare în aplicarea articolului 87 alineatul (3) litera (a) CE.

2 Kahla I a fost constituită în 1990 prin transformarea unui combinat din fosta Republică Democrată Germană (RDG), VEB Vereinigte Porzellanwerke Kahla, în două societăți, dintre care una a devenit Kahla I, care a fost privatizată în aprilie 1991 de Treuhandanstalt (denumită în continuare „THA”). Kahla I și-a declarat starea de faliment la 9 august 1993, iar procedura de lichidare a fost deschisă la 29 septembrie 1993.

3 Întreprinderea Kahla/Thüringen Porzellan GmbH (denumită în continuare „Kahla II” sau „reclamanta”) a fost constituită în noiembrie 1993 de domnul G. R. În ianuarie 1994, aceasta a preluat terenurile, mașinile și instalațiile, precum și 380 de salariați ai societății aflate în lichidare, Kahla I.

4 Cesiunea bunurilor imobile ale Kahla I a fost aprobată de THA, căreia i-au fost retrocedate aceste bunuri imobile, precum și de organismul care i-a succedat, Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (BvS).

5 Contractul de vânzare a activelor Kahla I prevedea un preț total de 7,391 milioane de mărci germane (DEM). Prețul de 2,05 milioane DEM pentru instalații trebuia să fie finanțat printr-o subvenție a landului Turingia de 2,5 milioane DEM. Drepturile, mărcile, modelele depuse și know-how-ul au fost transferate pentru suma simbolică de 1 DEM, în timp ce fișierul clienți și carnetul de comenzi au fost transferate cu titlu gratuit. Prețul solicitat pentru stocuri s-a ridicat la 2,136 milioane DEM, iar bunurile imobile trebuiau să fie cesionate cu scutire de taxe în schimbul sumei de 3,205 milioane DEM. Întrucât prețul stocurilor a fost redus ulterior, prețul total plătit s-a ridicat la 6,727 milioane DEM.

6 La 5 martie 1994, întreprinderea publică Thüringen Industriebeteiligungs GmbH & Co. KG (denumită în continuare „TIB"), controlată de landul Turingia, a dobândit o participație de 49 % la capitalul reclamantei. La 31 decembrie 1999, TIB a cesionat această participație către domnul G. R. și către fiul său, domnul H. R., pentru un preț mai ridicat decât prețul pe care TIB îl plătise în martie 1994.

7 După ce a primit plângeri și în urma unei corespondențe și a unor întâlniri cu reprezentanții Republicii Federale Germania, Comisia a inițiat la 15 noiembrie 2000 procedura prevăzută la articolul 88 alineatul (2) CE privind ajutoarele ad-hoc în favoarea Kahla I și a reclamantei. Decizia Comisiei de a iniția procedura a fost notificată Republicii Federale Germania la 9 ianuarie 2001 și a fost publicată în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* la 30 iunie 2001 (JO C 185, p. 45). Comisia a dispus ca Republica Federală Germania să îi comunice toate documentele, indiciile și datele necesare în vederea aprecierii compatibilității ajutoarelor. În special, era vorba despre date care permiteau să se stabilească în ce măsură Kahla I și reclamanta erau întreprinderi independente sau dacă reclamanta trebuia să fie considerată succesoarea unei întreprinderi sau o „soluție de salvare". În plus, erau avute în vedere informații care permiteau să se stabilească dacă anumite ajutoare de stat erau conforme cu schemele de ajutoare aprobate. În sfârșit, erau avute în vedere toate planurile de restructurare existente privind Kahla I și reclamanta, în care erau prezentate sau erau preconizate investițiile realizate, și toate celelalte costuri de restructurare finanțate prin ajutoare de stat, în care erau comentate bilanțurile și conturile de rezultat (pentru Kahla I) care prezentau evoluția capacităților, precum și datele ce permiteau să se cunoască dacă

investitorul adusese o contribuție. Comisia a solicitat părților interesate să își prezinte observațiile cu privire la ajutorul în cauză.

8 Prin scrisoarea din 26 martie 2001, Republica Federală Germania a răspuns ordinului, furnizând informații cu privire la ajutoarele în cauză și informând Comisia cu privire la ajutoare noi. La 28 mai 2001, Comisia a solicitat informații suplimentare pe care le-a obținut la 30 iunie 2001 și la 9 august 2001. La 31 iulie 2001, Comisia a primit observații din partea reclamantei.

9 Prin scrisoarea din 28 noiembrie 2001 (JO 2002, C 26, p. 19), Comisia a notificat Republicii Federale Germania decizia sa de a extinde procedura oficială de investigare la ajutoarele care nu erau conforme cu schemele de ajutoare aprobate, precum și la ajutoarele care nu fuseseră notificate anterior. Comisia a solicitat persoanelor interesate să își prezinte observațiile.

10 La 10 decembrie 2001, cauza a fost discutată cu reprezentanții Republicii Federale Germania și ai întreprinderii.

11 La 30 ianuarie 2002, Republica Federală Germania a formulat observații cu privire la decizia de extindere a procedurii și de comunicare a unor informații detaliate. Prin scrisoarea din 28 februarie 2002, reclamanta a transmis Comisiei observațiile sale.

12 În urma primirii unei noi plângeri prin care s-a arătat că reclamanta primise alte ajutoare, prin scrisoarea din 30 aprilie 2002, Comisia a solicitat Republicii Federale Germania informații suplimentare, pe care le-a obținut la 29 mai 2002.

13 În urma întâlnirii din 24 iulie 2002 cu reprezentanții Republicii Federale Germania, aceasta din urmă a oferit explicații suplimentare la 7 august 2002. La 30 iulie 2002, reclamanta a comunicat observații și, prin scrisoarea din 1 octombrie 2002, Republica Federală Germania a transmis noi observații.

14 La 30 octombrie 2002, după finalizarea procedurii oficiale de investigare, Comisia a adoptat Decizia C (2002) 4040 final privind ajutorul de stat acordat de Germania în favoarea Kahla I și Kahla II, notificată Germaniei la 4 noiembrie 2002 și adusă la cunoștința reclamantei la 12 noiembrie 2002.

15 Ulterior introducerii prezentei acțiuni (a se vedea punctul 39 de mai jos), prin scrisoarea din 13 mai 2003, Comisia a comunicat Republicii Federale Germania modificarea Deciziei din 30 octombrie 2002, în special a articolului 1 din aceasta, constând în faptul că ordinul de recuperare vizează măsura 22, considerentele (34), (37), (99), (101), (103) și (171) cu privire la măsura 16 și considerentele (146) și (147) cu privire la măsura 32. În consecință, Comisia a adoptat o nouă decizie, Decizia 2003/643/CE din 13 mai 2003 privind ajutorul de stat acordat de Germania în favoarea Kahla I și Kahla II (denumită în continuare „decizia atacată”). Decizia atacată a fost adusă la cunoștința reclamantei la 16 mai 2003 și a fost publicată la 11 septembrie 2003 (JO L 227, p. 12).

Decizia atacată

16 În decizia atacată, Comisia analizează separat măsurile financiare acordate de autoritățile publice în favoarea Kahla I și a reclamantei. În considerentul (85) al deciziei atacate, aceasta amintește că, în cadrul extinderii procedurii de investigare, a concluzionat că întreprinderea Kahla I și reclamanta erau persoane juridice distincte și că aceasta din urmă a fost considerată drept o „societate de salvare", întrucât domnul G. R. a constituit-o drept o „societate de oportunitate" în vederea desfășurării activităților Kahla I, aflată în lichidare, și în vederea preluării activelor acesteia din urmă.

17 Cu privire la Kahla I, Comisia menționează în considerentul (22) al deciziei atacate că, de la momentul constituirii sale până la momentul declarării stării de faliment, autoritățile publice i-au acordat măsuri financiare în cuantum total de 115,736 milioane DEM (măsurile 1-10).

18 Cu privire la reclamantă, Comisia identifică 23 de ajutoare financiare care i-au fost acordate în perioada 1994-1999, în cuantum total de 39,028 milioane DEM (măsurile 11-33). Între aceste măsuri, prezentate în considerentele (34)-(59) ale deciziei atacate, figurează în special următoarele:

— Măsura 11: dobândirea de către TIB, la 5 martie 1994, a unei participații de 49 % la capitalul reclamantei în schimbul plății sumei de 1,975 milioane DEM;

— Măsura 12: împrumut participativ de 6 milioane DEM acordat de TIB în martie 1994;

— Măsura 13: garanție de credit acordată de landul Turingia în martie 1994 pentru împrumuturi pentru investiții, care a vizat împrumuturile ce au făcut obiectul măsurilor 18-22;

— Măsura 14: garanție de 90 % acordată de landul Turingia în martie 1994 pentru împrumuturi operaționale în cuantum de 6,5 milioane DEM inițiate în septembrie 1995 de o bancă privată;

— Măsura 15: subvenție pentru investiții în cuantum inițial de 2 milioane DEM, extinsă la 2,5 milioane DEM, acordată de landul Turingia în mai 1994;

— Măsura 16: împrumut al unei bănci publice pentru constituirea de capitaluri proprii (denumit în continuare „împrumutul EKH") în cuantum de 0,2 milioane DEM acordat în iunie 1994 domnului G. R. în cadrul constituirii reclamantei;

— Măsura 21: împrumut pentru investiții de 3,45 milioane DEM, acordat în aprilie 1995;

— Măsura 23: garanția vizată în cadrul măsurii 13 privind un împrumut de 1 milion DEM acordat de o bancă privată în februarie 1996;

— Măsura 26: subvenții pentru promovarea ocupării forței de muncă legate de investiții pentru protecția mediului în cuantum de 1,549 milioane DEM acordate de Direcția federală pentru încadrare în muncă în perioada 1994-1996;

— Măsura 27: subvenții diverse pentru participarea la târguri și la expoziții, pentru publicitate, pentru cercetare și pentru dezvoltare și pentru integrarea lucrătorilor acordate în perioada 1994-1996, în cuantum de 0,492 milioane DEM;

— Măsura 30: garanția vizată în cadrul măsurii 13 privind un împrumut de 2,32 milioane DEM acordat de o bancă privată în mai 1999;

— Măsura 32: subvenții diverse pentru participarea la târguri și la expoziții, pentru publicitate, pentru integrarea lucrătorilor și pentru cheltuielile cu personalul în cadrul activităților de cercetare și de dezvoltare acordate în perioada 1997-1999, în cuantum de 0,352 milioane DEM.

19 În primul rând, Comisia apreciază că măsurile financiare acordate reclamantei constituie ajutoare în sensul articolului 87 alineatul (1) CE și consideră că în acest context organismele publice nu s-au comportat ca investitori într-o economie de piață.

20 În mod general, Comisia observă, în considerentele (94)-(97) ale deciziei atacate, că, din cele două rapoarte provenind de la cabinete de consultanți, și anume raportul Rölfs Bühler Stümpges Hauck & Partner (denumit în continuare „RBSH&P") din noiembrie 1993 și raportul Arthur Andersen (denumit în continuare „AA") din ianuarie 1994, rezultă că obiectivul guvernului landului și al instituțiilor sale financiare consta în păstrarea locurilor de muncă. În plus, consultanții prevedeau cel puțin două exerciții deficitare și nu preconizau o eventuală contraprestație în schimbul participației autorităților publice.

21 În ceea ce privește în special dobândirea de către TIB a unei participații de 49 % la capitalul reclamantei (măsura 11), Comisia precizează în considerentele (98) și (99) ale deciziei atacate că, în opinia consultanților, riscurile potențiale erau ridicate. Comisia observă în această privință că nu s-a adoptat nicio măsură pentru a stopa aceste riscuri, și nici nu s-a efectuat o analiză a veniturilor viitoare. În plus, condițiile participației TIB nu erau comparabile cu cele acordate domnului G. R. În acest context, Comisia precizează că, în mod contrar declarațiilor Republicii Federale Germania, domnul G. R. nu a investit în întreprinderea reclamantă 2,055 milioane DEM, ci doar 0,055 milioane DEM. Cele 2 milioane DEM rămase proveneau din resurse de stat, sub forma a două împrumuturi acordate în favoarea domnului G. R., pe care Comisia le consideră ca fiind două măsuri de ajutor în favoarea reclamantei (a se vedea punctul 24 de mai jos), dintre

care unul era vizat de o garanție acordată de stat băncii care acordase împrumutul (măsura 16), iar celălalt era garantat cu o ipotecă asupra bunurilor imobile ale reclamantei (împrumutul de 1,8 milioane DEM care a făcut obiectul măsurii 17). Riscul asumat de TIB, care a pus la dispoziția reclamantei 1,975 milioane DEM sub forma unei participații, era considerabil mai important decât cel suportat de investitorul privat. În plus, acesta din urmă avea dreptul să rezilieze contractul dacă participația TIB sau alte măsuri nu erau efective.

22 În ceea ce privește celelalte măsuri în favoarea reclamantei, Comisia observă în considerentul (100) al deciziei atacate că, având în vedere situația specială a întreprinderii și faptul că aceasta își desfășoară activitatea pe o piață caracterizată prin supracapacități structurale, un investitor într-o economie de piață ar fi acordat un sprijin financiar numai în anumite condiții, care să țină cont de această situație de fapt.

23 Astfel, cu privire în special la împrumutul participativ acordat de TIB (măsura 12), Comisia observă în considerentul (102) al deciziei atacate că rata dobânzii a fost stabilită la 12 %, dar că acesta a fost acordat fără a se solicita nicio garanție și sub rezerva unei rate a dobânzii de 0 % cel puțin pe durata primilor doi ani, valoarea dobânzilor fiind limitată la 50 % din profitul aferent exercițiului vizat. În plus, nu s-au conferit drepturi de vot suplimentare aferente împrumutului și nu s-a prevăzut o primă de risc pentru a compensa riscurile preconizate de consultanți.

24 Cu privire la diferitele împrumuturi acordate de bănci publice (printre care cele două împrumuturi acordate domnului G. R. și măsura 21), Comisia observă în considerentul (102) al deciziei atacate că toate împrumuturile au fost acordate la o rată a dobânzii inferioară ratei de referință și că, în măsura în care au fost constituite garanții, acestea au fost acordate de autoritățile publice sau aceleași active au fost utilizate în diferite rânduri pentru garantarea diferitelor împrumuturi. În special cu privire la împrumutul EKH (măsura 16), Comisia observă în considerentul (103) al deciziei atacate că acesta a fost garantat de stat, iar nu prin constituirea unei garanții

personale și, chiar dacă ar fi fost constituită o garanție personală, aceasta ar fi de rang inferior față de toate celelalte garanții și ar acoperi doar o parte foarte redusă din riscul unui eșec potențial important. În considerentul (130) al deciziei atacate, Comisia observă că, deși a fost acordat direct domnului G. R., acest împrumut avea drept obiect susținerea unei întreprinderi și că, în consecință, acesta trebuie considerat drept ajutor în favoarea reclamantei.

25 În al doilea rând, Comisia analizează dificultățile reclamantei.

26 Mai întâi, aceasta precizează în considerentele (106) și (107) ale deciziei atacate că reclamanta este o „soluție de salvare", și anume o întreprindere nou-creată în partea estică a Germaniei care a preluat activele unei societăți aflate în lichidare. În opinia Comisiei, „soluțiile de salvare" nu sunt comparabile cu alte întreprinderi nou-constituite, deoarece aceste societăți, întrucât au preluat activele unei societăți aflate în lichidare și desfășoară activitatea acesteia în mod obișnuit fără a efectua în prealabil nicio restructurare acceptabilă, moștenesc o serie de deficiențe structurale și necesită modificări substanțiale pentru a se putea adapta la o economie de piață. Comisia explică faptul că, având în vedere situația specială a noilor Länder, a acceptat un concept flexibil și liberal care permite „soluțiilor de salvare" să recurgă la ajutoare pentru restructurare și observă că acest mod de operare a fost codificat în nota 10 din Comunicarea 1999/C 288/02 a Comisiei referitoare la Liniile directoare comunitare privind ajutorul de stat pentru salvarea și restructurarea întreprinderilor aflate în dificultate (JO C 288, p. 2, denumite în continuare „Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1999").

27 Comisia precizează în continuare în considerentele (108)-(118) ale deciziei atacate că reclamanta s-a aflat în dificultate din 1994 până la sfârșitul anului 1996, când a înregistrat pentru prima dată un rezultat pozitiv redus, iar partea de capitaluri proprii a început să crească, foarte probabil datorită ajutorului acordat.

28 Comisia observă în considerentele (108) și (109) ale deciziei atacate că este îndeplinită condiția generală prevăzută la punctul 2.1 din Comunicarea 94/C 368/05 a Comisiei referitoare la Liniile directoare comunitare privind ajutorul de stat pentru salvarea și restructurarea întreprinderilor aflate în dificultate (JO C 368, p. 12, denumite în continuare „Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994") și amintește că o întreprindere aflată în dificultate se definește ca fiind o întreprindere care nu este capabilă să se redreseze datorită propriilor resurse sau al unor fonduri obținute de la acționarii acesteia ori prin împrumut. În opinia Comisiei, pe de o parte, această situație a fost constatată la momentul constituirii reclamantei și la momentul acordării ajutorului în rapoartele elaborate de RBSH&P și de AA, care consideră că reclamanta se află în dificultate și preconizează restructurarea acesteia, și, pe de altă parte, este confirmată de faptul că întreprinderea nu a obținut niciodată ajutoare financiare de la bănci private fără ajutorul statului.

29 După ce a amintit în considerentul (110) al deciziei atacate că anumiți indicatori din Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994 nu sunt aplicabili întreprinderilor nou-constituite, Comisia precizează în considerentele (111)-(113) că valoarea redusă a activului net, numărul mare de angajați, fluxul de numerar prognozat și îndatorarea ridicată a întreprinderii arată că reclamanta se afla în dificultate la momentul acordării ajutorului. În plus, Comisia explică în considerentul (114) al deciziei atacate că, dacă aplicarea unui regim special de amortizare (măsura 33) a determinat probabil pierderi mai ridicate, fără sprijinul statului reclamanta ar fi suferit pierderi considerabil mai ridicate și probabil ar fi dispărut de pe piață.

30 Comisia observă în considerentele (115) și (116) ale deciziei atacate că faptul că reclamanta a depășit dificultățile datorită acordării unor ajutoare substanțiale pe o perioadă scurtă nu poate modifica *ex post* concluzia sa. Astfel, aceasta contestă conținutul unui raport din 21 ianuarie 2002, prezentat de Republica Federală Germania, și amintește că rapoartele disponibile în 1994 au concluzionat că sprijinul statului era absolut determinant pentru restabilirea întreprinderii.

31 În al treilea rând, Comisia examinează dacă ajutoarele acordate reclamantei sunt conforme cu schemele de ajutoare aprobate, invocate de Republica Federală Germania.

32 La finalizarea acestei examinări, Comisia concluzionează în considerentul (148) al deciziei atacate că mai multe măsuri acordate reclamantei, printre care măsura 17 (a se vedea punctul 21 de mai sus), constituie ajutoare existente pe care aceasta nu trebuie să le reexamineze.

33 În schimb, Comisia apreciază în considerentele (128) și (129) ale deciziei atacate că subvenția pentru investiții a landului Turingia (măsura 15) nu este conformă cu schema de ajutor în temeiul căreia se pretinde că aceasta a fost acordată, având în vedere că, la momentul acordării subvenției, reclamanta era o întreprindere aflată în dificultate. Comisia precizează că, în cadrul extinderii procedurii oficiale de investigare, arătase din greșeală că schema de ajutor autorizată era aplicabilă numai întreprinderilor mici și mijlocii (IMM), dar că Republica Federală Germania precizase foarte corect că și întreprinderile mari puteau beneficia de ajutoare în temeiul acestei scheme de ajutor, sub rezerva anumitor condiții. Comisia observă, în schimb, că schema de ajutor excludea în mod expres din domeniul său de aplicare întreprinderile aflate în dificultate și amintește că adoptase o decizie negativă privind această schemă de ajutor, ca urmare a utilizării sale abuzive, întrucât schema de ajutor fusese aplicată în special unor întreprinderi aflate în dificultate, în mod contrar dispozițiilor speciale aprobate de Comisie [Decizia 2003/225/CE a Comisiei din 19 iunie 2002 privind programul landului Turingia în favoarea investițiilor efectuate de către IMM-uri și cazurile de aplicare a acesteia (JO 2003, L 91, p. 1)].

34 În ceea ce privește împrumutul EKH (măsura 16), Comisia precizează în considerentul (130) al deciziei atacate că acesta nu este conform cu programul de ajutor pentru constituirea de capitaluri proprii, în temeiul căruia se susține că a fost acordat împrumutul, deoarece reclamanta nu era o IMM.

35 Cu privire la subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă legate de investiții pentru protecția mediului (măsura 26), Comisia apreciază în considerentele (134)-(139) ale deciziei atacate că acestea nu intră în domeniul de aplicare al articolului 249 h din Arbeitsförderungsgesetz (Legea privind promovarea încadrării în muncă, denumită în continuare „AFG"), schemă pe care aceasta a aprobat-o, întrucât nu reprezenta o schemă de ajutoare. Comisia observă că, astfel cum a explicat Republica Federală Germania în scrisoarea sa din 29 iulie 1994, pe de o parte, măsurile prevăzute la articolul 249 h din AFG în domeniul reabilitării și al ameliorării mediului se adresau unor persoane juridice de drept public și în special unor colectivități teritoriale (orașe, districte, comune etc.), precum și regiilor aparținând THA și, pe de altă parte, măsurile care sunt în interesul unei întreprinderi private nu puteau beneficia de un ajutor. Or, la momentul acordării subvențiilor, reclamanta era o întreprindere privată. În plus, Comisia observă că o parte din subvenții a fost acordată de landul Turingia, în timp ce doar Bundesanstalt für Arbeit (Direcția federală pentru încadrare în muncă) era împuternicită să le acorde. Pe de altă parte, subvențiile au favorizat-o pe reclamantă, din moment ce au fost acordate pentru eliminarea unor instalații vechi. În plus, în opinia Comisiei, legea germană cuprinde o componentă deosebit de selectivă, care nu permite ca măsura în discuție să fie considerată drept o măsură generală.

36 În al patrulea rând, Comisia examinează măsurile care intră în domeniul de aplicare al normei denumite „*de minimis*". În ceea ce privește în special perioada 1997-1999 [considerentele (152)-(154) ale deciziei atacate], Comisia contestă faptul că măsura 30 și o parte din măsura 32 intră în domeniul de aplicare al normei denumite „*de minimis*". În consecință, acestea constituie ajutoare în sensul articolului 87 alineatul (1) CE.

37 În al cincilea rând, referitor la compatibilitatea ajutoarelor cu piața comună, Comisia amintește în considerentele (157)-(174) ale deciziei atacate, în ceea ce privește ajutoarele acordate până la sfârșitul anului 1996, că reclamanta era o întreprindere aflată în dificultate până în anul 1996. Comisia consideră că, în consecință, aceste ajutoare nu sunt ajutoare regionale compatibile cu piața comună. În continuare, Comisia apreciază că, astfel cum rezultă din considerentul (80) al deciziei atacate, în cauză nu sunt îndeplinite condițiile impuse prin Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994, invocate de Republica Federală Germania. Pe de o parte, Comisia precizează că, în pofida unor ordine repetate, Republica Federală

Germania nu a comunicat niciodată versiunea definitivă a unui plan de restructurare, și nici nu a indicat măsurile de restructurare care fuseseră puse în aplicare în mod efectiv și, pe de altă parte, contribuția privată la costul total al restructurării nu ar putea fi considerată substanțială, singurul care are un caracter pur privat fiind aportul domnului G. R. în cuantum de 0,055 milioane DEM. În ceea ce privește ajutoarele ad-hoc acordate după 1997, Comisia apreciază în considerentele (175)-(184) ale deciziei atacate că nu pot fi considerate compatibile cu piața comună în sensul Liniilor directoare privind ajutoarele de stat regionale (JO 1998, C 74, p. 9).

38 Având în vedere toate aprecierile de mai sus, la articolul 1 alineatul (2) din decizia atacată Comisia declară incompatibile cu piața comună dobândirea unei participații și împrumutul participativ al TIB (măsurile 11 și 12), garanțiile landului Turingia în valoare de 90 % (măsurile 13, 14, 23 și 30), subvenția landului Turingia (măsura 15), împrumutul unei bănci publice pentru constituirea de capitaluri proprii (măsura 16), împrumutul unei bănci publice (măsura 21), subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă (măsura 26), măsurile destinate integrării lucrătorilor, participării la târguri și expoziții și publicității (măsura 27) și măsurile destinate cercetării și dezvoltării, integrării lucrătorilor, participării la târguri și expoziții și reducerii costurilor (măsura 32). La articolul 2 alineatul (1) din decizia atacată, Comisia impune Republicii Federale Germania să adopte toate măsurile necesare pentru recuperarea de la reclamantă a ajutoarelor vizate la articolul 1 alineatul (2) din decizia menționată.

Procedura și concluziile părților

39 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 22 ianuarie 2003, reclamanta a introdus prezenta acțiune.

40 Prin actul depus la grefa Tribunalului la 30 aprilie 2003, Republica Federală Germania a formulat o cerere de intervenție în susținerea concluziilor reclamantei.

41 Prin actul depus la grefa Tribunalului la 5 mai 2003, landul Turingia (Freistaat Thüringen) a formulat cerere de intervenție în susținerea concluziilor reclamantei.

42 Prin Ordonanța din 9 iulie 2003, președintele Camerei a cincea extinse a admis aceste cereri.

43 În urma modificării Deciziei Comisiei din 30 octombrie 2002, reclamanta, printr-un act depus la grefa Tribunalului la 16 iulie 2003, a prezentat un memoriu în replică ce ține cont de această modificare.

44 Republica Federală Germania și-a depus memoriul în intervenție la 25 august 2003.

45 Landul Turingia și-a depus memoriul în intervenție la 10 septembrie 2003.

46 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a cincea extinsă) a decis, pe de o parte, adoptarea unor măsuri de organizare a procedurii, solicitând părților să răspundă în scris la o serie de întrebări și să prezinte documente, și, pe de altă parte, deschiderea procedurii orale. Părțile s-au conformat acestei solicitări în termenul acordat.

47 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările Tribunalului au fost ascultate în ședința din 19 octombrie 2006.

48 Reclamanta solicită Tribunalului:

— anularea articolului 1 alineatul (2) din decizia atacată;

— anularea articolului 2 din decizia atacată, în ceea ce privește măsurile prevăzute la articolul 1 alineatul (2) din decizia menționată;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată;

— obligarea Comisiei la suportarea costurilor care rezultă din modificarea Deciziei din 30 octombrie 2002, în mod independent de soluționarea litigiului.

49 Republica Federală Germania, intervenientă, solicită Tribunalului:

— anularea articolului 1 alineatul (2) și a articolului 2 alineatul (1) din decizia atacată, cel puțin în măsura în care este vorba despre subvenția landului Turingia;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

50 Landul Turingia, intervenient, solicită Tribunalului:

— anularea articolului 1 alineatul (2) din decizia atacată;

— anularea articolului 2 din decizia atacată, în ceea ce privește măsurile prevăzute la articolul 1 alineatul (2) din decizia menționată;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată care rezultă din modificarea Deciziei din 30 octombrie 2002, în mod independent de soluționarea litigiului;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată aferente intervenției.

51 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii ca nefondată;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

52 În susținerea acțiunii, reclamanta invocă patru motive de anulare.

53 Primele trei motive se întemeiază pe încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE, a principiului securității juridice și a principiului încrederii legitime, în ceea ce privește subvenția pentru investiții a landului Turingia (măsura 15) și subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă legate de investițiile pentru protecția mediului (măsura 26).

54 Al patrulea motiv se întemeiază, în esență, pe erori de fapt și pe erori vădite de apreciere. Reclamanta împarte al patrulea motiv în șase aspecte referitoare, în primul rând, la inexactitatea materială a faptelor, în al doilea rând, la calificarea întreprinderii aflate în dificultate, în al treilea rând, la aprecierea comportamentului TIB având în vedere criteriul investitorului privat, în al patrulea rând, la Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare, în al cincilea rând, la recuperarea împrumutului care a făcut obiectul măsurii 22, și, în al șaselea rând, la ajutoarele denumite „*de minimis*" pentru perioada 1997-1999 (măsura 32). Cu toate acestea, prin adoptarea deciziei atacate, Comisia a eliminat în special ordinul de recuperare a împrumutului care a făcut obiectul măsurii 22 (a se vedea punctul 15 de mai sus). În plus, după adoptarea deciziei atacate, părțile au ajuns la un acord cu privire la calcularea subvențiilor care au făcut obiectul măsurii 32. Drept răspuns la o întrebare a Tribunalului, acestea au confirmat că nu mai existau aspecte în litigiu cu privire la măsura 32 (ajutorul numit „*de minimis*" între 1997 și 1999), fapt care s-a consemnat în procesul-verbal de ședință. În consecință, nu mai este necesară analiza ultimelor două aspecte ale celui de al patrulea motiv.

55 Tribunalul va analiza împreună primele trei motive care au efecte numai asupra măsurilor 15 și 26, iar în continuare va analiza separat al patrulea motiv, care afectează celelalte măsuri vizate în decizia atacată.

A — *Cu privire la primul, la al doilea și la al treilea motiv, întemeiate pe încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE, a principiului securității juridice și a principiului protecției încrederii legitime*

1. *În ceea ce privește subvenția pentru investiții a landului Turingia (măsura 15)*

a) Argumentele părților

Cu privire la încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE

56 Reclamanta susține că subvenția pentru investiții a landului Turingia a fost acordată conform unei scheme generale de ajutoare autorizate și constituie, așadar, un ajutor existent. Reclamanta susține în principal că în schema autorizată Comisia a introdus retroactiv condiții suplimentare și, în subsidiar, că nu ar putea fi considerată drept o întreprindere aflată în dificultate.

— Cu privire la condițiile de aplicare a schemei

57 Reclamanta susține că programul landului Turingia în favoarea investițiilor IMM-urilor era aplicabil tuturor întreprinderilor, fără excepție, și, în consecință, întreprinderilor aflate în dificultate și „soluțiilor de salvare". Astfel de excepții nu s-ar deduce nici din scrisoarea de autorizare a Comisiei din 26 noiembrie 1993, nici din comunicarea publicată în formă prescurtată în Jurnalul Oficial. Dimpotrivă, din această

publicare ar rezulta că programul se adresa tocmai întreprinderilor nou-constituite, precum reclamanta, și că unul dintre obiective era acordarea unui ajutor la începutul activității.

58 Reclamanta consideră că precizările oferite de Republica Federală Germania într-o Comunicare din 26 august 1993 erau destinate doar să explice schema notificată și nu ar putea să modifice conținutul clar al programului. În măsura în care aprecia că textul notificat viza anumite situații pe care aceasta nu dorea să le autorizeze, Comisia ar fi trebuit să inițieze procedura oficială de investigare și să solicite în acest cadru modificarea schemei sau să prevadă o obligație de notificare individuală. În orice împrejurare, Comunicarea din 26 august 1993 nu ar exclude aplicarea programului la cazuri precum cel al reclamantei, care a dobândit active ale unei întreprinderi și le-a modernizat.

59 În opinia reclamantei, o restrângere a programului nu poate fi dedusă nici din autorizarea acestuia ca schemă de ajutoare regionale. Dimpotrivă, conform practicii decizionale a Comisiei, întreprinderile aflate în dificultate ar putea să obțină ajutoare regionale [Decizia 1999/157/CE a Comisiei din 22 aprilie 1998 privind un ajutor de stat în favoarea Triptis Porzellan GmbH i. GV., Turingia (JO 1999, L 52, p. 48), și Decizia 2003/383/CE a Comisiei din 2 octombrie 2002 privind ajutorul de stat C 44/01 (ex NN 147/98) acordat de Germania în favoarea Technische Glaswerke Ilmenau GmbH (JO 2003, L 140, p. 30)], astfel cum apare și în decizia atacată. De asemenea, o „soluție de salvare" care intră în domeniul de aplicare al notei 10 din Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1999 ar fi putut să pretindă subvenția landului Turingia, întrucât dispoziția menționată nu exclude susținerea întreprinderilor nou-constituite prin intermediul ajutoarelor regionale. În acest context, reclamanta evidențiază că nu a obținut subvenția pentru investiții în scopul restructurării, ci pentru investiții eligibile conform programului autorizat.

60 Reclamanta arată de asemenea că, astfel cum rezultă din decizia atacată, în pofida numelui acestuia, nici programul nu se limita la IMM-uri, întrucât Comisia îl autorizase pentru întreprinderi de dimensiuni mai mari.

61 În ceea ce privește Decizia 2003/225 privind aplicarea abuzivă a programului, reclamanta susține că, în mod expres, Comisia a examinat în decizia atacată aplicarea schemei în privința reclamantei și că, în consecință, această decizie nu i-ar putea fi opozabilă.

62 În sfârșit, reclamanta susține că examinarea Comisiei trebuie să se limiteze la a verifica dacă aprecierea autorităților naționale cu privire la conformitatea unui ajutor cu schema în temeiul căreia este acordat ajutorul este afectată de o eroare vădită.

63 Republica Federală Germania susține că, deși Comunicarea guvernului german din 26 august 1993 elimina ajutoarele pentru salvare și restructurare, cu toate acestea, Comisia nu ar fi stabilit că subvenția în litigiu nu respectase condițiile programului de ajutor autorizat. În opinia Republicii Federale Germania, trebuie să se analizeze din perspectiva anterioară lunii mai 1994 dacă subvenția pentru investiții în litigiu poate fi calificată drept ajutor pentru salvare și restructurare exclus de la aplicarea programului. În această privință, Republica Federală Germania consideră că, în cazul în care este vorba despre o întreprindere nou-constituită căreia, întrucât nu este o întreprindere aflată în dificultate, nu i se poate admite să beneficieze de un ajutor pentru restructurare, atunci acordarea subvenției pentru investiții respecta condițiile programului, întrucât nu era avut în vedere un ajutor pentru restructurare.

64 Landul Turingia susține pe deplin poziția reclamantei și critică în special faptul că, în speță, Comisia face o diferențiere artificială între ajutorul regional și ajutorul pentru restructurare.

65 Comisia răspunde că Republica Federală Germania precizase în mod expres în Comunicarea din 26 august 1993 că întreprinderile aflate în dificultate fuseseră excluse din domeniul de aplicare al schemei și că, din însăși schema notificată acesteia, precum și din referința publicată în Jurnalul Oficial, rezultă cu claritate că nu erau incluse ajutoarele pentru salvare și pentru restructurare.

— Cu privire la calificarea reclamantei drept întreprindere aflată în dificultate

66 Reclamanta susține că este o întreprindere nou-constituită care nu a fost niciodată o întreprindere aflată în dificultate nici potrivit proiectului de întreprindere, nici în cursul dezvoltării sale efective.

67 În primul rând, aceasta susține că, potrivit principiului urmat constant de Comisie, o întreprindere nou-constituită nu ar putea fi considerată drept o întreprindere aflată în dificultate, chiar dacă preia activele unei societăți insolvabile. Pe de altă parte, calificarea drept întreprindere aflată în dificultate a tuturor „soluțiilor de salvare" nu ar putea decurge din nota 10 din Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1999. În opinia reclamantei, a considera că toate „soluțiile de salvare" din Germania de Est, care dobândiseră active în cursul unei lichidări judiciare, sunt întreprinderi aflate în dificultate ar fi vădit inexact și ar determina o discriminare între întreprinderile nou-constituite în Germania de Est și cele din restul Uniunii Europene.

68 În al doilea rând, reclamanta susține că a fost constituită de un investitor independent, expert recunoscut în domeniul său, care nu cunoștea dificultățile întâmpinate de Kahla I. Comisia nu ar fi adus nicio probă în susținerea afirmației sale potrivit căreia reclamanta ar fi „moștenit" efectiv dificultățile societății insolvabile Kahla I. În opinia reclamantei, nu există indicii materiale care să conducă la concluzia că aceasta făcea parte din aceeași „entitate materială" precum Kahla I. În plus, potrivit jurisprudenței, două întreprinderi nu ar putea fi considerate fără deosebire drept una și aceeași „unitate juridică". Reclamanta afirmă că nu a desfășurat activitatea întreprinderii insolvabile, ci că pur și simplu a achiziționat active la prețul pieței, în cadrul unei proceduri de reorganizare judiciară și le-a utilizat în cadrul unui proiect de întreprindere coerent și rezonabil privind o altă piață, prin intermediul unei alte structuri și al unei alte strategii de marketing, pentru o clientelă total diferită. De altfel, faptul că reclamanta a continuat să investească în mașini cumpărate de ocazie nu ar demonstra în plus că reclamanta a „moștenit" dificultățile întreprinderii Kahla I.

69 În al treilea rând, reclamanta susține că raportul elaborat de RBSH&P, precum și raportul cabinetului AA prezintă constituirea unei noi întreprinderi. Aceste rapoarte nu ar constitui planuri de restructurare și, în consecință, nu ar putea susține teza potrivit căreia reclamanta ar fi fost constituită de la început ca fiind o întreprindere aflată în dificultate. În opinia reclamantei, proiectele de întreprindere arată că nu se prevedea ca noua întreprindere să aibă dificultăți. Dimpotrivă, consultanții ar fi constatat anterior că proiectul de întreprindere era realist din punct de vedere economic. Aceste evaluări ar fi exacte, chiar foarte modeste, întrucât întreprinderea a avut o dezvoltare plină de succes, depășind cu mult previziunile inițiale, aspect care ar fi confirmat de cabinetul de auditori Saale/Revision. Reclamanta solicită prin intermediul memoriului în replică audierea, cu privire la această chestiune, a unui expert mandatat de Tribunal.

70 În al patrulea rând, reclamanta susține că o analiză a criteriilor prevăzute la punctul 2.1 din Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994 sau la punctul 4 și următoarele din Liniile directoare din 1999 evidențiază că aceasta nu era o întreprindere aflată în dificultate.

71 Întrucât nu a analizat în detaliu fiecare dintre aceste criterii, Comisia nu ar fi acționat în conformitate cu practica sa decizională constantă. În opinia reclamantei, în realitate, Comisia a recunoscut că în cauză nu era îndeplinită cea mai mare parte a criteriilor din Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare, precum scăderea rentabilității, nivelul crescător al pierderilor, diminuarea fluxului de numerar prognozat, creșterea sarcinilor financiare, sau că nu erau decisive atunci când este vorba despre analiza unei întreprinderi noi.

72 Reclamanta consideră, în mod contrar celor susținute de Comisie, că datele proiectului de întreprindere nu corespund anumitor criterii din Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare. Dimpotrivă, astfel cum arată expertiza cabinetului Saale/Revision, valoarea contabilă netă, fluxul de numerar prognozat și sarcinile financiare ar fi evoluat potrivit previziunilor din proiectul de întreprindere.

73 Cu privire la valoarea contabilă netă, Comisia nu ar fi furnizat probe în sensul că aceasta era deosebit de redusă pentru o întreprindere viabilă. Or, reclamanta ar fi demonstrat deja că valoarea contabilă netă nu evidenția nicio dificultate financiară sau economică. Reclamanta afirmă că a dovedit că activele achiziționate permiteau construirea unei întreprinderi rentabile, atât potrivit proiectelor sale (*ex ante*), cât și potrivit informațiilor și mai promițătoare corespunzătoare rezultatelor sale reale (*ex post*). În opinia reclamantei, modul de finanțare a activelor nu oferă nicio precizare cu privire la aspectul dacă valoarea contabilă netă a evoluat negativ sau dacă aceasta era de la început prea redusă pentru o întreprindere viabilă. În plus, Comisia ar fi constatat că activele fuseseră achiziționate la prețul pieței și nu ar fi explicat cum această valoare contabilă netă putea fi prea redusă, din moment ce corespundea valorii de piață.

74 În plus, fluxul de numerar prognozat și sarcinile financiare menționate în proiectul de întreprindere ar trebui considerate normale. În mod cert proiectul de întreprindere nu ar prevedea că fluxul de numerar prognozat s-ar epuiza sau că sarcinile financiare ar deveni prea oneroase.

75 În ceea ce privește fluxul de numerar prognozat, reclamanta susține că, fiind vorba despre „start-up", acesta este întotdeauna redus, chiar negativ la început. În plus, reclamanta susține că nu există nicio dovadă în sensul în care „cash-flow-ul" ar fi fost prea redus pentru activitățile operaționale ale reclamantei. Nu ar fi fost preconizate dificultăți de lichiditate, iar acestea nu ar fi apărut în mod real la momentul punerii în aplicare a proiectului. De altfel, contrar opiniei Comisiei, „cash-flow-ul" societății ar proveni din activitățile sale operaționale, iar nu din ajutoare și, în orice caz, originea „cash-flow-ului" nu ar putea dovedi caracterul prea redus al acestuia din urmă, din moment ce, în urma scăderii tuturor ajutoarelor, întreprinderea ar fi realizat un „cash-flow" pozitiv.

76 Cu privire la sarcinile financiare, reclamanta susține că acestea nu rezultau din împrumuturile impuse de dificultățile economice din trecut, ipoteză pe care se întemeiază criteriile din Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare. Dimpotrivă, aceste sarcini ar rezulta doar din investițiile în active productive rentabile pe termen scurt, în cadrul unui proiect de întreprindere satisfăcător, astfel cum ar confirma evoluția reală a activității sale. Comisia ar încerca să ascundă această realitate, invocând pretinsa necesitate a unei evaluări *ex ante*.

77 Reclamanta contestă și afirmația Comisiei potrivit căreia numărul de salariați era prea ridicat. Aceasta amintește că, la reluarea activității, societatea a angajat numai 380 dintre cei 696 de salariați încadrați în muncă de Kahla I în 1993. În ceea ce privește ușoara reducere a numărului de salariați la 322 de salariați la începutul anului 1996, aceasta nu s-ar explica prin dificultățile economice, ci prin instituirea unei organizări mai eficiente la sfârșitul unei prime etape de activitate și după realizarea primelor investiții.

78 Cu privire la pierderile preconizate de consultanți în anii 1994-1996, reclamanta impută Comisiei faptul că nu a analizat dacă era vorba despre pierderi legate de structura întreprinderii și susține că erau avute în vedere pierderi legate de începerea activității. În opinia reclamantei, punerea în aplicare a proiectului de întreprindere nu a fost însoțită de nicio pierdere operațională; ar fi avute în vedere numai pierderi

contabile care rezultă din recurgerea la amortizări fiscale excepționale conform unei scheme de ajutoare autorizate. Dacă reclamanta ar fi efectuat amortizări conform normelor generale aplicabile în acest domeniu, aceasta ar fi obținut profit din primul an. În opinia reclamantei, această concluzie rezultă din explicațiile pe care le-a oferit în cursul procedurii oficiale de investigare și din raportul unui expert contabil prezentat de aceasta.

79 În al cincilea rând, reclamanta susține că o întreprindere nu se află mai mult în dificultate pentru simplul motiv că primește fonduri publice. Acest cerc vicios ar determina ca orice întreprindere care beneficiază de ajutoare pentru investiții în vederea achiziționării de bunuri de ocazie să fie o întreprindere aflată în dificultate. Or, în măsura în care există un proiect care include un program de finanțare ce cuprinde dispoziții suficiente împotriva riscurilor previzibile, astfel încât întreprinderea să poată exista fără ajutoare după etapa înființării, atunci întreprinderea astfel constituită nu ar putea fi considerată drept o întreprindere aflată în dificultate.

80 În plus, TIB și domnul G. R. ar fi pus la dispoziția întreprinderii fonduri proprii în cuantum substanțial care nu ar putea fi asimilate ajutoarelor. În ceea ce privește fondurile care constituie aportul domnului G. R., reclamanta susține că, pentru a stabili dacă întreprinderea este o întreprindere aflată în dificultate, aspectul privind modul de finanțare al investitorului care se află în spatele întreprinderii nu ar putea fi determinant. În ceea ce privește fondurile care constituie aportul TIB, reclamanta consideră că acestea nu ar putea fi asimilate unor ajutoare și susține că, în orice caz, calificarea drept ajutor de stat a acestor fonduri nu ar avea nicio influență asupra legalității altor subvenții sau asupra compatibilității subvenției pentru investiții cu schema în temeiul căreia a fost acordată subvenția.

81 Landul Turingia evidențiază în special faptul că etapa în cursul căreia se susține că reclamanta s-a aflat în dificultate a fost deosebit de scurtă și, în plus, explică faptul că menționarea reclamantei într-o listă de întreprinderi aflate în dificultate în cadrul unei alte proceduri s-a produs din greșeală, Republica Federală Germania rectificând ulterior acest aspect.

82 Comisia apreciază că argumentele prezentate de reclamantă și de landul Turingia trebuie respinse în ansamblu ca fiind neîntemeiate.

Cu privire la încălcarea principiului securității juridice

83 Reclamanta susține că, *a posteriori*, Comisia a introdus într-o schemă autorizată condiții noi dezavantajoase pentru aceasta și că, în consecință, Comisia a modificat retroactiv poziția sa juridică în detrimentul său, cu încălcarea principiului securității juridice. Având în vedere că ajutoarele acordate în cadrul unor programe autorizate nu necesită autorizare, eventuale restricții ar trebui să apară fie în schema însăși, fie în decizia de autorizare.

84 Republica Federală Germania consideră că este contrară principiului securității juridice dezaprobarea *ex post* de către Comisie a interpretării autorității naționale competente, rezultată din perspectiva *ex ante* relevantă, care s-a întemeiat pe dispozițiile juridice în materie de ajutoare de stat în vigoare la momentul acordării ajutorului de stat. În acest context, Republica Federală Germania susține că era rezonabil ca, în perspectiva anterioară lunii mai 1994, reclamanta să fie calificată drept întreprindere nou-constituită care nu intra în domeniul de aplicare al Liniilor directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994 și care, în consecință, nu primise ajutorul pentru restructurare sub forma unei subvenții pentru investiții. În plus, conform punctului 18 litera (i) din anexa la Comunicarea Comisiei din 1979, intitulată „Modalități de aplicare a principiilor de coordonare a schemelor de ajutoare regionale" (JO 1979, C 31), „investiția în active fixe, întreprinsă sub forma preluării unei întreprinderi care s-a închis sau care s-ar fi închis dacă nu ar fi fost cumpărată, se consideră de asemenea a fi investiție inițială" [traducere neoficială]. În sfârșit, întrucât reclamanta a achiziționat activele la prețul pieței, Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994 nu ar exclude calificarea drept ajutor regional a subvenției pentru investiții în litigiu, acordată pentru achiziționarea acestor active.

85 Landul Turingia susține argumentele reclamantei și adaugă că, în conformitate cu principiul securității juridice, Comisia trebuie să se limiteze să constate, dacă este cazul, în ce măsură autoritatea națională a aplicat în mod abuziv programul aprobat.

86 Comisia susține în replică faptul că decizia atacată nu a modificat retroactiv poziția juridică a reclamantei, întrucât domeniul de aplicare al măsurii a fost limitat de la început.

Cu privire la încălcarea principiului protecției încrederii legitime

87 Reclamanta invocă încălcarea principiului protecției încrederii legitime în măsura în care Comisia nu ține cont de faptul că autorizarea programului, astfel cum a fost publicată, nu permitea identificarea restricțiilor severe pe care le-a aplicat în cadrul deciziei atacate. Reclamanta consideră că un agent economic care își exercită activitățile ca un bun *pater familias* poate prezuma existența unui ajutor atunci când sunt îndeplinite toate condițiile unui program autorizat.

88 Întrucât în cuprinsul programului sau al autorizării nu era prevăzută nicio rezervă, reclamanta nu le putea identifica chiar acționând cu toată diligența necesară. Publicarea în Jurnalul Oficial disponibil nu ar oferi nicio informație care să determine reclamanta să aibă rezerve asupra conținutului programului autorizat. În consecință, aceasta nu ar avea niciun motiv și nici obligația juridică de a se informa la Comisie pentru a afla dacă erau îndeplinite în mod efectiv condițiile programului.

89 În plus, reclamanta consideră că un agent economic diligent nu putea preconiza că, prin derogare de la practica sa constantă și cu încălcarea a însuși textului liniilor directoare publicate de Comisie, aceasta din urmă ar califica o întreprindere nou-constituită ca fiind o întreprindere aflată în dificultate.

90 Comisia contestă toate argumentele invocate de reclamantă.

b) Aprecierea Tribunalului

Cu privire la încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE

91 În esență, reclamanta contestă aprecierea Comisiei potrivit căreia subvenția pentru investiții, care face obiectul măsurii 15, nu se încadrează în programul landului Turingia în favoarea investițiilor IMM-urilor.

92 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, după aprobarea unei scheme generale de ajutoare, nu este necesar ca măsurile individuale de aplicare să fie notificate, cu excepția cazului în care Comisia a formulat rezerve în decizia de aprobare. Astfel, întrucât ajutoarele individuale sunt simple măsuri individuale de aplicare a unei scheme generale de ajutoare, factorii pe care Comisia ar trebui să îi ia în considerare pentru a aprecia aceste ajutoare sunt aceiași precum cei pe care i-a aplicat la momentul examinării schemei generale. În consecință, este inutilă

supunerea ajutoarelor individuale spre examinarea Comisiei (Hotărârea Curții din 5 octombrie 1994, Italia/Comisia, C-47/91, Rec., p. I-4635, punctul 21).

93 Un ajutor care constituie o aplicare riguroasă și previzibilă a condițiilor stabilite în decizia de aprobare a schemei generale aprobate este considerat, în consecință, drept un ajutor existent și nu trebuie notificat Comisiei, și nici nu trebuie examinat în raport cu articolul 87 CE (Hotărârea Curții din 16 mai 2002, ARAP și alții/Comisia, C-321/99 P, Rec., p. I-4287, punctul 83, și Hotărârea Tribunalului din 18 noiembrie 2004, Ferriere Nord/Comisia, T-176/01, Rec., p. II-3931, punctul 51).

94 În schimb, dacă măsurile respective nu se încadrează în schemele generale invocate, acestea constituie ajutoare noi a căror compatibilitate cu piața comună trebuie să fie supusă examinării Comisiei.

95 În plus, trebuie arătat că o decizie a Comisiei prin care aceasta se pronunță asupra conformității unui ajutor cu schema respectivă reprezintă îndeplinirea obligației sale de a asigura aplicarea articolelor 87 CE și 88 CE. Din acest motiv, examinarea de către Comisie a conformității unui ajutor cu această schemă nu constituie o inițiativă care depășește cadrul competențelor sale. În consecință, în mod contrar celor susținute de reclamantă, aprecierea Comisiei nu ar putea fi limitată de aprecierea autorităților naționale care au acordat ajutorul.

96 Tribunalul consideră că analiza celorlalte afirmații privind încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE trebuie realizată în două etape. Mai întâi, trebuie să se verifice întinderea exactă a programului landului Turingia și, în continuare, ca urmare a acestei analize, dacă ajutorul acordat reclamantei îndeplinește condițiile de acordare stabilite în programul respectiv.

— Cu privire la întinderea schemei autorizate

97 Trebuie amintit că programul landului Turingia în favoarea investițiilor IMM-urilor a fost notificat de Republica Federală Germania la 1 iulie 1993, în calitate de schemă regională.

98 Conform textului directivei care reglementează programul landului Turingia și informațiilor cuprinse în formularul de notificare al acestuia, beneficiarii eligibili în temeiul schemei erau, drept regulă generală, IMM-urile din industria prelucrătoare și alte întreprinderi comparabile din landul Turingia. Cu toate acestea, prin derogare de la norma menționată mai sus, întreprinderi de dimensiuni mai mari puteau beneficia de ajutoare în temeiul programului.

99 Conform directivei menționate mai sus, aceste ajutoare ar viza investițiile de orice natură și care au orice scop, cu excepția ajutoarelor pentru cercetare și dezvoltare. Costurile eligibile în temeiul programului, precum cele menționate la punctul 11 din formularul de notificare, acoperă atât investițiile productive (cu excepția cumpărării de terenuri), cât și investițiile efectuate în cadrul unui program de restructurare.

100 Din textul directivei și din formularul de notificare rezultă de asemenea că ajutorul era legat de un proiect și că acesta putea fi acordat numai cu condiția existenței „unui proiect pe termen lung și solid, ținând seama de subvențiile acordate în temeiul acestei directive și cu condiția ca acesta să fie confirmat de banca întreprinderii în cadrul măsurilor globale de finanțare”.

101 În notificarea programului, Republica Federală Germania a invocat dispozițiile coroborate ale articolului 87 alineatul (2) litera (c) CE și ale articolului 87 alineatul (3) litera (a) CE și a motivat compatibilitatea ajutoarelor cu piața comună referindu-se la dificultățile specifice întâmpinate de IMM-urile din Germania de Est ca urmare a tranziției spre economia de piață. În acest context, Republica Federală Germania preciza că „[v]echimea imobilelor și a instalațiilor moștenite din economia planificată din trecut și, în general, lipsa de lichidități au determin[at] necesități financiare disproporționate pentru [IMM-urile] din Turingia și, în consecință, [au] pu[s] în discuție […] accesul acestora pe piață în condiții echitabile". În acest context, măsurile aveau drept scop să reconstituie structura tradițională a IMM-urilor în landul Turingia.

102 Întrucât a apreciat că erau necesare clarificări ulterioare cu privire la noțiunea „program de restructurare", menționată la punctul 11 din formularul de notificare (a se vedea punctul 99 de mai sus), prin scrisoarea din 3 august 1993, Comisia a solicitat informații suplimentare Republicii Federale Germania.

103 Ca răspuns la această solicitare, Republica Federală Germania a indicat, în Comunicarea din 26 august 1993 (denumită în continuare „Comunicarea din 26 august 1993"), primită de Comisie la 30 august 1993, următoarele:

„Cu privire la punctul 11 din notificare (noțiunea „restructurare"), există în mod vădit o neînțelegere. Guvernul [german] precizează că acest program de ajutoare nu permite acordarea de ajutoare pentru salvare și restructurare. Pentru aceste obiective specifice, landul Turingia a notificat deja în mod separat două directive […]. Condițiile de eligibilitate pentru acordarea ajutoarelor corespund stilului și literei regulamentelor privind fondurile structurale ale Comunității. […] Astfel cum s-a menționat deja în [Notificarea] din 1 iulie 1993, obiectivul acestor măsuri este să susțină investițiile necesare și eforturile de adaptare la cerințele ridicate ale pieței ale [IMM-urilor] privatizate după 1989 și care, deși sunt viabile, se află într-o situație financiară precară.

«Programul de restructurare» trebuie apreciat în acest context drept un program de ajutor pentru investiții în scopul de a constitui o nouă întreprindere, al dezvoltării și al modernizării."

104 În sfârșit, prin scrisoarea din 26 noiembrie 1993, referindu-se expres la Comunicarea din 26 august 1993, Comisia a decis să nu ridice obiecții cu privire la punerea în aplicare a programului notificat.

105 Din elementele de mai sus rezultă că, anterior aprobării schemei de către Comisie, Republica Federală Germania îi oferise informații în primul rând în ceea ce privește situația financiară a beneficiarilor cărora li se adresa programul, precizând că era vorba despre întreprinderi privatizate după 1989, care, „deși sunt viabile, se află într-o situație financiară precară".

106 În această privință, trebuie constatat că referirea la „situația financiară precară" a întreprinderilor eligibile, interpretată în mod strict, în special din perspectiva formulării, a contextului și a obiectivelor acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 29 aprilie 2004, Germania/Comisia, C-277/00, Rec., p. I-3925, punctele 20 și 21 și jurisprudența citată), nu ar putea fi considerată că face trimitere la situația întreprinderilor aflate în dificultate. Într-adevăr, trebuie subliniat, astfel cum explicase Republica Federală Germania în notificarea schemei, că întreprinderile din landul Turingia, ca de altfel cea mai mare parte a întreprinderilor din fosta RDG, s-au confruntat cu dificultăți deosebite ca urmare a trecerii de la o economie planificată la o economie de piață. În acest context, trebuie înțeleasă referirea la „situația financiară precară" în care ar putea eventual să se afle beneficiarii eligibili în temeiul programului. Utilizarea expresiei „situație financiară precară" se referea astfel la dificultățile legate de trecerea de la o economie planificată la o economie de piață, iar nu la dificultățile caracteristice ale unei întreprinderi aflate în dificultate. Aceasta rezultă și din legătura indisociabilă dintre expresia „situație financiară precară" și expresia „întreprindere viabilă", utilizate în aceeași frază. Într-adevăr, expresia „întreprindere viabilă" are în mod clar drept scop să arate că precaritatea financiară a întreprinderilor eligibile nu ar putea fi de asemenea natură, încât întreprinderea să nu mai fie considerată viabilă.

107 De asemenea, trebuie arătat că, în Comunicarea din 26 august 1993, în al doilea rând, Republica Federală Germania dăduse informații privind natura ajutoarelor acordate în temeiul schemei, precizând că „[p]rogramul […] nu permit[ea] acordarea unui ajutor pentru salvare și restructurare”.

108 Această precizare, legată de faptul că și landul Turingia notificase un program special destinat pentru salvarea și restructurarea unor întreprinderi aflate în dificultate, trebuie interpretată în împrejurările cauzei ca fiind o informație ce confirmă faptul că programul excludea întreprinderile aflate în dificultate. Într-adevăr, nu ar fi logic să se considere că intenția Republicii Federale Germania nu a fost aceea de a exclude din program întreprinderile aflate în dificultate atunci când a exclus în mod expres ajutoarele care le sunt în mod specific destinate.

109 În consecință, nu prezintă importanță faptul de a se stabili dacă, astfel cum susțin reclamanta și Republica Federală Germania, la momentul respectiv puteau fi acordate ajutoare pentru investiții în favoarea întreprinderilor aflate în dificultate, în temeiul unei scheme regionale, din moment ce, prin precizarea în Comunicarea din 26 august 1993, pe de o parte, că schema se adresa întreprinderilor viabile, iar, pe de altă parte, că aceasta nu permitea acordarea de ajutoare pentru salvare și restructurare, Republica Federală Germania a exclus în mod expres întreprinderile aflate în dificultate de la aplicarea schemei.

110 Cu toate acestea, reclamanta consideră că această Comunicare din 26 august 1993 nu ar putea modifica textul programului, astfel cum a fost notificat Comisiei la 1 iulie 1993. Or, Comunicarea din 26 august 1993 face parte din programul autorizat, în măsura în care informațiile suplimentare și precizările acesteia au fost considerate relevante de Comisie, în scopul de a decide să nu ridice obiecții cu privire la punerea în aplicare a proiectului notificat. În consecință, Comisia nu era obligată să inițieze procedura oficială de investigare, după cum susține reclamanta, pentru a solicita în acest cadru modificarea programului sau notificarea anumitor cazuri de aplicare. Într-adevăr, întrucât Republica Federală Germania oferise precizări care au permis Comisiei să aibă

convingerea, la sfârșitul primei examinări, că proiectul notificat era compatibil cu tratatul, inițierea procedurii oficiale de investigare ar fi fost inutilă, chiar fără obiect.

111 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se concluzioneze că, în mod întemeiat, Comisia a considerat că întreprinderile aflate în dificultate fuseseră excluse de la aplicarea programului landului Turingia.

— Cu privire la subvenția acordată reclamantei

112 Din decizia atacată rezultă că, în speță, Comisia consideră că subvenția acordată reclamantei nu îndeplinește condițiile programului landului Turingia, întrucât aceasta s-a aflat în dificultate din 1994 până la sfârșitul anului 1996, când a înregistrat pentru prima dată un rezultat ușor pozitiv și când partea de capitaluri proprii a început să se majoreze [considerentele (118) și (129) ale deciziei atacate].

113 Comisia menționează în decizia atacată că, având în vedere rapoartele disponibile la momentul relevant, în temeiul practicii sale constante, a considerat reclamanta, care reprezenta o „soluție de salvare”, ca fiind o întreprindere aflată în dificultate [considerentul (116) al deciziei atacate].

114 În schimb, reclamanta susține că a obținut subvenția destinată să favorizeze începerea activității întreprinderii și că era de la început viabilă din punct de vedere economic.

115 Trebuie amintit de la început că examinarea pe care trebuie să o efectueze Comisia presupune luarea în considerare și aprecierea unor fapte și a unor împrejurări economice complexe. Întrucât instanța comunitară nu poate substitui aprecierea Comisiei cu aprecierea sa privind faptele și împrejurările economice complexe, în consecință, controlul Tribunalului trebuie să se limiteze la verificarea respectării regulilor de procedură și de motivare, a exactității prezentării faptelor, precum și a absenței oricărei erori vădite în apreciere și a oricărui abuz de putere (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 11 mai 2005, Saxonia Edelmetalle/Comisia, T-111/01 și T-133/01, Rec., p. II-1579, punctul 91 și jurisprudența citată).

116 În cauză, situația financiară a reclamantei la momentul acordării ajutorului în discuție este apreciată în decizia atacată pe baza a două rapoarte efectuate de cabinete de consultanți disponibile la momentul constituirii reclamantei, și anume raportul cabinetului RBSH&P din 29 noiembrie 1993 și raportul elaborat de AA, din 11 ianuarie 1994.

117 Raportul RBSH&P a avut drept obiectiv elaborarea unui proiect de întreprindere în vederea punerii în practică a unei „soluții de salvare” a întreprinderii aflate în faliment Kahla I, care și-ar începe activitatea la 1 ianuarie 1994. Elaborat în colaborare cu domnul G. R., acest proiect trebuia să reprezinte o bază de discuții între lichidatorul judiciar, landul Turingia, guvernul federal, băncile și potențialii investitori.

118 Proiectul de întreprindere era caracterizat prin mai multe elemente. S-a prevăzut în special ca „soluția de salvare” să preia activitățile comerciale de bază ale Kahla I, și anume producția de porțelan de menaj, care ar fi desfășurate în sectorul porțelanului de menaj de lux și în sectorul porțelanului hotelier. Acest proiect prevedea preluarea tuturor stocurilor și a celor 380 de salariați, precum și utilizarea activelor fixe ale Kahla I (terenuri, clădiri, mașini și instalații) considerate necesare pentru buna funcționare a „soluției de salvare”. Cu privire la acest din urmă aspect, consultanții au precizat că, pentru a permite depășirea etapei de restructurare necesare în așteptarea unui investitor potențial, punerea la dispoziție a acestor active imobilizate în favoarea viitoarei societăți trebuia realizată cu titlu gratuit în primii patru ani. În plus, proiectul de întreprindere se caracteriza prin realizarea primelor investiții de înlocuire, de extindere și de raționalizare. În sfârșit, acesta se baza pe participarea domnului G. R. în

calitate de asociat de referință, al cărui aport de fonduri se ridica la 50 000 DEM, precum și pe aportul de fonduri în cuantum de 9,5 milioane DEM al unui asociat lipsit de drept de vot.

119 În ceea ce privește raportul cabinetului AA, acesta a fost realizat la solicitarea TIB în vederea evaluării participării acestui organism în calitate de asociat potențial în „soluția de salvare". Raportul analiza proiectul de întreprindere astfel cum a fost elaborat de cabinetul RBSH&P, luând în considerare schimbările substanțiale intervenite între timp în structura de bază. Proiectul de întreprindere, în special, se întemeia pe ipoteza, pe de o parte, a participației TIB care nu îi acorda drept de vot și pe un angajament financiar în cuantum de 7,95 milioane DEM, care să permită, în cazul reușitei proiectului, garantarea a 365 de locuri de muncă până cel târziu în 1997 și, pe de altă parte, pe ipoteza achiziționării activelor fixe ale Kahla I vizate în primul raport în schimbul unui cuantum total de 5,2 milioane DEM. În acest raport se prevedea că o parte din aceste active fixe, și anume instalațiile și mașinile necesare funcționării întreprinderii, ar fi finanțate prin subvenția pentru investiții a landului Turingia în cauză.

120 Trebuie subliniat că, în mod contrar celor susținute de reclamantă, consultanții au evaluat riscurile aferente proiectului de întreprindere ca fiind ridicate. Într-adevăr, astfel cum rezultă din raportul RBSH&P, rămâneau să fie definite mai multe elemente ale structurii, iar consultanții au subliniat dificultățile foarte mari cu care se confrunta proiectul. Pe de altă parte, raportul AA considera că obiectivele atribuite în sarcina întreprinderii erau foarte ambițioase și că exista un număr mare de riscuri care ar putea conduce la eșecul proiectului. În opinia consultanților care au realizat acest din urmă raport, analizele au arătat că o diferență chiar redusă față de obiectivele exprimate în cifre putea însemna eșecul proiectului de salvare.

121 Având în vedere aceste rapoarte, Tribunalul apreciază că, prin aprecierea, în considerentul (117) al deciziei atacate, că susținerea autorităților publice era

determinantă pentru a garanta viabilitatea reclamantei în urma procesului de restructurare, Comisia nu a săvârșit o eroare vădită de apreciere.

122 Într-adevăr, astfel cum rezultă fără ambiguitate din raportul elaborat de RBSH&P, întreprinderea „nu e[ra] în măsură să suporte singură costurile de finanțare foarte ridicate privind cifra de afaceri preconizată, legate de procesul de restructurare (nevoi de investiții, noi proiecte pentru spații, dimensiunea foarte mare a instalațiilor de producție etc.)”. În plus, consultanții subliniau că „necesitatea acestui proces de restructurare își a[vea] originea în trecut și în consecință «soluția de salvare» nu ar putea răspunde acestei necesități” și că o „susținere din partea autorităților publice la momentul infuziei de capital care se impune[a], prin intermediul unor garanții regionale ale landului sau alte garanții, [era] condiția necesară pentru adaptarea structurilor [Kahla] la cerințele economiei de piață”.

123 Împrejurarea invocată de reclamantă, potrivit căreia era o întreprindere nou-constituită care nu a preluat decât anumite elemente ale Kahla I și a cărei activitate a fost reorientată, nu ar putea infirma concluzia potrivit căreia reclamanta trebuia restructurată pentru a i se asigura viabilitatea. Într-adevăr, din cele două rapoarte rezultă că reorientarea activităților către sectoarele mai rentabile ale porțelanului de menaj de lux și ale porțelanului hotelier impunea în special realizarea prealabilă de investiții de înlocuire, de extindere și de raționalizare. Or, consultanții înșiși calificau drept restructurare acest proces de adaptare cu o durată de patru ani.

124 Nu ar putea fi admisă argumentația reclamantei potrivit căreia, în esență, pe de o parte, întreprinderea dispunea de fonduri proprii în cuantum substanțial fără a recurge la ajutoare și, pe de altă parte, fondurile publice fuseseră alocate în cadrul unor scheme aprobate.

125 Pe de o parte, trebuie amintit că, astfel cum a constatat Comisia în decizia atacată, fără a fi contrazisă cu privire la acest aspect de reclamantă, costul total al măsurilor necesare propuse de consultanți avea o valoare de 30,945 milioane DEM conform raportului

cabinetului RBSH&P și o valoare de 27,727 milioane DEM conform raportului cabinetului AA [considerentul (167) al deciziei atacate]. Rezultă că, pentru a asigura viabilitatea reclamantei, costul total al măsurilor propuse era net superior fondurilor care constituiau aportul acționarilor acesteia (a se vedea partea finală a punctului 118 de mai sus).

126 Pe de altă parte, pretinsul caracter compatibil cu piața comună al subvențiilor acordate reclamantei nu ar putea infirma concluzia potrivit căreia viabilitatea reclamantei depindea de susținerea autorităților publice. În această privință, trebuie constatat că, în speță, Comisia nu a dedus dificultățile în care se afla reclamanta din faptul că aceasta primise ajutoare. În schimb, Comisia a considerat că această împrejurare nu făcea decât să confirme că reclamanta se afla în dificultate. În plus, faptul că reclamanta nu a putut obține ajutoare financiare din partea băncilor fără ajutor de stat (a se vedea punctele 24 și 28 de mai sus), aspect pe care aceasta nu îl contestă, arată că, având în vedere situația întreprinderii, instituțiile financiare nu erau dispuse să îi ofere resurse în condițiile pieței. De asemenea, în ceea ce privește investitorul privat, aportul domnului G. R. nu era asigurat, din moment ce acesta avea dreptul să rezilieze contractul, dacă întreprinderea nu primea ajutorul preconizat.

127 Cu privire la normele aplicabile la momentul acordării subvenției pentru investiții de landul Turingia, trebuie arătat că este cert că Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994, aplicate în cauză de Comisie, sunt expresia practicii uzuale a Comisiei în materie de ajutoare pentru restructurare, astfel cum a fost definită la punctele 227, 228 și 177 din Al optulea raport al Comisiei privind politica de concurență din 1979 și confirmată de Curtea de Justiție (a se vedea Hotărârea Curții din 14 noiembrie 1984, Intermills/Comisia, 323/82, Rec., p. 3809, Hotărârea Curții din 10 iulie 1986, Belgia/Comisia, 234/84, Rec., p. 2263, și Hotărârea Curții din 14 februarie 1990, Franța/Comisia, C-301/87, Rec., p. I-307).

128 Având în vedere cele de mai sus, Tribunalul consideră că, în mod întemeiat, Comisia a apreciat că definiția cuprinsă la punctul 2.1 din Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994, potrivit căreia o întreprindere aflată în dificultate nu este „capabilă să se redreseze cu ajutorul propriilor resurse sau al unor fonduri obținute de la acționarii acesteia sau prin împrumut", corespundea situației de fapt din cauză.

129 Cu privire la argumentele reclamantei întemeiate pe indicatorii menționați în Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994, trebuie amintit că importanța acordată de Comisie indicatorilor de tendință nu exclude în mod necesar relevanța altor tipuri de indicatori (Hotărârea Tribunalului din 15 iunie 2005, Regione autonoma della Sardegna/Comisia, T-171/02, Rec., p. II-2123, punctul 111).

130 Astfel, fără a săvârși o eroare vădită de apreciere, Comisia a putut să se întemeieze pe indicatori precum valoarea redusă a activului net și a fluxului de numerar prognozat sau pe nivelul ridicat de îndatorare pentru a constata că reclamanta era o întreprindere aflată în dificultate. Într-adevăr, având în vedere costul total al măsurilor necesare propuse de consultanți în rapoartele acestora, nu ar putea fi considerată ca vădit greșită aprecierea potrivit căreia valoarea activului net și fluxul de numerar prognozat erau prea reduse pentru a asigura finanțarea acestor măsuri și, în consecință, viabilitatea reclamantei. De asemenea, reclamanta nu demonstrează că, întrucât a apreciat că reclamanta nu ar fi putut să suporte astfel de sarcini financiare fără susținerea statului, Comisia ar fi săvârșit o eroare de apreciere.

131 Cu privire la numărul de salariați ai noii întreprinderi, rapoartele consultanților îl considerau compatibil cu succesul proiectului de întreprindere al reclamantei. Cu toate acestea, astfel cum a precizat Comisia în considerentul (112) al deciziei atacate, susținerea autorităților publice era legată de menținerea numărului de salariați. Pe de altă parte, din cele două rapoarte ale consultanților rezultă că nivelul numărului de salariați a fost influențat de considerente de ordin social. De altfel, raportul cabinetului RBSH&P menționează că cifra de afaceri pentru un salariat pe care reclamanta trebuia să o realizeze în primul an era inferioară celei pe care industria ceramică o realiza în anii

precedenți. Astfel, cifra de afaceri se afla sub medie. Această împrejurare nu este caracteristică strategiei unei întreprinderi noi care urmărește un obiectiv de rentabilitate.

132 În sfârșit, cu privire la pierderile preconizate de consultanți, trebuie amintit că, în considerentul (114) al deciziei atacate, Comisia a precizat că „fără susținerea statului, întreprinderea ar fi suferit pierderi considerabil mai ridicate și probabil ar fi dispărut de pe piață" și că, în consecință, este fără importanță faptul că aplicarea unui regim special de amortizare a putut determina pierderi mai ridicate. În aceste condiții, este lipsită de relevanță afirmația reclamantei potrivit căreia, dacă aceasta ar fi efectuat amortizări conform normelor generale aplicabile în acest domeniu, ar fi înregistrat profit din primul an. Pe de altă parte, această afirmație este în contradicție cu afirmația potrivit căreia ar fi vorba de pierderi legate de începerea activității.

133 Din toate considerațiile de mai sus rezultă că, prin constatarea faptului că reclamanta era o întreprindere aflată în dificultate, Comisia nu a săvârșit o eroare vădită de apreciere.

134 În consecință, Tribunalul apreciază că, în speță, Comisia avea dreptul să considere că, în cauză, nu erau îndeplinite condițiile care permiteau acordarea de ajutoare pentru investițiile IMM-urilor și că plata de către landul Turingia a sumei de 2,5 milioane DEM sub forma unei subvenții nu era conformă cu decizia prin care se aproba schema. În consecință, Comisia a considerat în mod întemeiat că această subvenție trebuia calificată ca fiind ajutor nou în sensul articolului 88 alineatul (3) CE.

135 În consecință, trebuie respinse toate argumentele privind încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE în ceea ce privește subvenția pentru investiții a landului Turingia (măsura 15).

Cu privire la încălcarea principiului securității juridice

136 Trebuie amintit că cerința fundamentală a securității juridice în diferitele sale manifestări vizează să garanteze caracterul previzibil al situațiilor și al relațiilor juridice cărora li se aplică dreptul comunitar (Hotărârea Curții din 15 februarie 1996, Duff și alții, C-63/93, Rec., p. I-569, punctul 20, și Hotărârea Tribunalului din 19 martie 1997, Oliveira/Comisia, T-73/95, Rec., p. II-381, punctul 29).

137 Tribunalul apreciază că, în cauză, nu a existat o încălcare a principiului securității juridice.

138 În primul rând, nu este întemeiată afirmația reclamantei potrivit căreia, prin decizia atacată, Comisia ar fi introdus retroactiv condiții suplimentare în raport cu cele cuprinse în decizia de autorizare a programului landului Turingia în favoarea investițiilor IMM-urilor. Într-adevăr, de la punctele 97-111 de mai sus rezultă că, în aprecierea conformității subvenției care face obiectul măsurii 15, Comisia s-a limitat strict la condițiile stabilite în Decizia din 26 noiembrie 1993 de aprobare a programului landului Turingia.

139 În al doilea rând, trebuie respinse argumentele Republicii Federale Germania potrivit cărora, în esență, Comisia a infirmat *ex post* interpretarea autorității naționale competente, rezultată din perspectiva relevantă *ex ante*, autoritate națională care se întemeiase pe dreptul în materie de ajutoare, în vigoare la momentul acordării ajutorului, și considerase în mod rezonabil reclamanta drept o întreprindere nou-constituită care nu se încadra în domeniul de aplicare al Liniilor directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994.

140 În această privință, trebuie amintit contextul în care Comisia a aprobat programul landului Turingia. În special, trebuie amintit că, prin precizarea faptului că, pe de o parte, programul se adresa întreprinderilor viabile și că, pe de altă parte, acesta nu permitea acordarea de ajutoare pentru salvare și restructurare, Republica Federală Germania a exclus în mod expres din schemă întreprinderile aflate în dificultate (a se vedea punctul 109 de mai sus).

141 În consecință, chiar dacă, astfel cum susține Republica Federală Germania, puteau fi acordate ajutoare pentru investiții în favoarea întreprinderilor aflate în dificultate în temeiul programului notificat în calitate de scheme de ajutoare regionale, era clar că, din perspectiva Comunicării din 26 august 1993, astfel de întreprinderi nu ar putea fi beneficiarele unui ajutor conform programului aprobat.

142 De asemenea, împrejurarea că întreprinderile noi nu sunt în general eligibile pentru a beneficia de ajutoare pentru salvare și restructurare nu ar putea constitui, ca urmare a Comunicării din 26 august 1993, un element de incertitudine cu privire la întinderea programului care exclude din domeniul său de aplicare întreprinderile aflate în dificultate, indiferent de faptul că este vorba despre întreprinderi nou-constituite.

143 În orice caz, lipsa de claritate invocată, presupunând că aceasta este stabilită, nu ar putea aduce atingere securității juridice, având în vedere amploarea foarte limitată a acesteia.

144 Rezultă că, prin constatarea faptului că subvenția acordată reclamantei nu îndeplinea condițiile programului landului Turingia, întrucât aceasta era la momentul respectiv o întreprindere aflată în dificultate, Comisia nu a acționat în mod contrar acestui principiu.

145 În consecință, trebuie respinse toate argumentele privind încălcarea principiului securității juridice în ceea ce privește subvenția pentru investiții a landului Turingia (măsura 15).

Cu privire la încălcarea principiului protecției încrederii legitime

146 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, dreptul de a invoca protecția încrederii legitime, care constituie unul dintre principiile fundamentale ale Comunității, aparține oricărui particular aflat într-o situație din care reiese că administrația comunitară, prin furnizarea unor asigurări precise, l-a determinat să nutrească speranțe întemeiate. Constituie astfel de asigurări, indiferent de forma în care sunt comunicate, informații precise, necondiționate și corespunzătoare, emise de surse autorizate și de încredere (Hotărârea Tribunalului din 21 iulie 1998, Mellett/Curtea de Justiție, T-66/96 și T-221/97, RecFP, p. I-A-449 și II-1305, punctele 104 și 107). În schimb, nu se poate invoca încălcarea acestui principiu în cazul în care administrația nu a furnizat asigurări precise (Hotărârea Tribunalului din 18 ianuarie 2000, Mehibas Dordtselaan/Comisia, T-290/97, Rec., p. II-15, punctul 59, și Hotărârea Tribunalului din 19 martie 2003, Innova Privat-Akademie/Comisia, T-273/01, Rec., p. II-1093, punctul 26).

147 În cauză, reclamanta invocă în esență drept temei al încrederii sale legitime caracterul existent al ajutorului.

148 În această privință, trebuie amintit că într-adevăr Tribunalul a precizat că nu s-ar putea admite aplicarea de către Comisie a sancțiunii de restituire a ajutoarelor în detrimentul unui beneficiar de ajutoare care a respectat condițiile ajutoarelor astfel cum au fost impuse de Comisie în deciziile de autorizare (Hotărârea Tribunalului din 28 februarie 2002, Kvaerner Warnow Werft/Comisia, T-227/99 și T-134/00, Rec., p. II-1205, punctul 92).

149 Cu toate acestea, astfel cum s-a constatat deja la punctul 134 de mai sus, subvenția pentru investiții acordată reclamantei nu respectă strict condițiile stabilite în decizia de aprobare a programului landului Turingia.

150 Cu privire la lipsa unei restricții explicite în schema vizată, astfel cum a fost publicată în Jurnalul Oficial, Tribunalul arată că aceasta nu ar putea constitui temeiul încrederii legitime a reclamantei cu privire la legalitatea subvenției pentru investiții a landului Turingia. Într-adevăr, reclamanta nu era scutită de obligația de a se informa cu privire la legalitatea acordării ajutorului care i-a fost aprobat. În orice caz, împrejurarea invocată de reclamantă nu ar putea fi asimilată în niciun mod unor eventuale asigurări precise oferite de Comisie în sensul că programul în litigiu ar fi fost aplicabil întreprinderilor aflate în dificultate.

151 În ceea ce privește argumentul potrivit căruia întreprinderile nou-constituite nu puteau fi considerate la momentul respectiv drept întreprinderi aflate în dificultate, trebuie arătat că această împrejurare nu trebuie să fie interpretată în sensul că acestea nu se pot afla, precum în cauză, într-o situație de dificultate.

152 Rezultă că toate argumentele privind încălcarea principiului protecției încrederii legitime trebuie respinse ca neîntemeiate în ceea ce privește subvenția pentru investiții a landului Turingia.

2. *În ceea ce privește subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă legate de investiții pentru protecția mediului (măsura 26)*

a) Argumentele părților

Cu privire la încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE

153 În primul rând, reclamanta contestă aprecierea Comisiei potrivit căreia măsurile puse în aplicare de reclamantă nu sunt conforme cu regimul articolului 249 h din AFG.

154 Reclamanta arată că, în conformitate cu formularea neechivocă a articolului 249 h din AFG, întreprinderile private, și nu doar întreprinderile care fac parte din THA, puteau pune în aplicare aceste măsuri. Acest aspect ar fi confirmat de dispoziții pe care Comisia le cunoștea, precum Circulara de aplicare din 27 ianuarie 1993 și articolul 92 alineatul (2) al treilea paragraf din AFG. În opinia reclamantei, o limitare a domeniului de aplicare al schemei doar la întreprinderile care fac parte din THA nu rezultă nici din decizia de autorizare a Comisiei, nici din referința publicată în Jurnalul Oficial, nici din

Comunicarea Republicii Federale Germania din 29 iulie 1994, ale cărei explicații nu ar putea, în orice caz, să modifice sensul fără echivoc al textului pe care se întemeiază schema. Pentru a proceda astfel, ar fi fost necesară fie o modificare expresă din partea Republicii Federale Germania, fie inițierea procedurii oficiale de investigare.

155 În etapa replicii, reclamanta a prezentat un raport de expertiză în susținerea tezei sale potrivit căreia avea dreptul să pună în aplicare măsuri în temeiul articolului 249 h din AFG, după cum a și procedat în vederea încadrării în muncă a unor lucrători care anterior nu aveau loc de muncă și, în consecință, în interesul public. Reclamanta solicită ca directorul din momentul respectiv al Arbeitsamt Jena (Biroul pentru încadrare în muncă din Jena, Germania) să fie audiat cu privire la acest aspect.

156 În al doilea rând, reclamanta susține că măsurile pe care le-a pus în aplicare în temeiul articolului 249 h din AFG nu constituie un ajutor de stat.

157 Mai întâi, aceasta arată că o măsură de stat nu ar putea constitui un ajutor de stat prin faptul că a fost pusă în aplicare de o întreprindere privată, iar nu de o întreprindere publică. În opinia reclamantei, și întreprinderile care fac parte din THA au pus în aplicare măsuri în temeiul articolului 249 h din AFG pe propriile unități de funcționare.

158 În continuare, reclamanta contestă faptul că a fost favorizată prin punerea în aplicare a măsurilor și solicită audierea în acest sens a domnului G. R. În opinia reclamantei, în temeiul măsurilor respective a obținut numai rambursarea cheltuielilor corespunzătoare salariilor plătite doar lucrătorilor angajați în cadrul punerii în aplicare a acestor măsuri sau a materialului utilizat. În opinia acesteia, măsurile au fost puse în aplicare pentru a-i ajuta pe șomeri și nu ar fi putut fi aplicate în afara cadrului prevăzut la articolul 249 h din AFG. Nu ar fi fost dovedit niciun avantaj indirect. Doar o parte din

lucrările de curățare erau necesare pentru pregătirea investițiilor și, de altfel, costul pentru realizarea acestor lucrări era net inferior aportului său personal (613 031,01 DEM), astfel încât orice eventual avantaj era deja compensat. În ceea ce privește lucrările de curățare care nu erau necesare, aceasta nu le-ar fi realizat deloc sau le-ar fi realizat într-o perioadă mai lungă, fără cost suplimentar. În plus, reclamanta contestă că aceste lucrări au fost realizate deja de Kahla I. În opinia reclamantei, aceasta a propus Comisiei vizitarea terenului sau realizarea expertizei asupra acestuia în orice alt mod pentru a stabili dacă aceasta fusese în mod real avantajată. Or, reprezentanții Comisiei ar fi afirmat că dispuneau de toate informațiile necesare în acest scop. În opinia reclamantei, expertiza pe care o prezintă contrazice afirmațiile sumare și nemotivate ale Comisiei.

159 Reclamanta adaugă că, în temeiul articolului 242 litera (s) din AFG, același regim era aplicabil întreprinderilor din fostele Länder și că, în consecință, dispozițiile coroborate ale articolului 249 h și ale articolului 242 litera (s) din AFG constituie o măsură generală.

160 În sfârșit, aceasta susține că faptul că în 1997 Comisia a autorizat articolul 249 h din AFG modificat drept un ajutor de stat nu ar putea să fie invocat ca dovadă a existenței unor elemente de ajutor de stat în toate măsurile luate în temeiul articolului 249 h din AFG.

161 Comisia răspunde în sensul că măsurile nu intră în domeniul de aplicare al articolului 249 h din AFG, întrucât reclamanta nu era unul dintre gestionarii vizați prin Comunicarea guvernului german din 29 iulie 1994, care preciza în plus că măsurile trebuiau disociate de orice interes particular. Comisia observă că reclamanta a pus în aplicare măsurile în cauză pentru a depolua propriul teren și că acestea constituie un ajutor de stat în favoarea sa.

Cu privire la încălcarea principiului securității juridice

162 Reclamanta susține că *a posteriori* Comisia a introdus într-o schemă autorizată condiții noi dezavantajoase pentru aceasta și că, în consecință, Comisia și-a modificat retroactiv în detrimentul său poziția juridică, cu încălcarea principiului securității juridice. Având în vedere că ajutoarele care sunt acordate în cadrul unor programe autorizate nu necesită autorizare, anumite restricții ar trebui să apară fie în schema propriu-zisă, fie în decizia de autorizare.

163 Comisia contestă toate argumentele reclamantei.

Cu privire la încălcarea principiului protecției încrederii legitime

164 Reclamanta susține că, întrucât Comisia constatase că articolul 249 h din AFG nu includea elemente de ajutor de stat, la momentul punerii în aplicare a măsurilor adoptate în temeiul acestei dispoziții, un operator diligent putea să se bazeze pe faptul că măsurile nu includeau elemente de ajutor de stat care să necesite o autorizare specială din partea Comisiei.

165 Reclamanta susține că au fost respectate toate condițiile articolului 249 h din AFG și toate dispozițiile de aplicare a acestuia și solicită ca, în cazul unor rezerve în acest sens, să fie desemnat un expert. În opinia reclamantei, Comisia însăși a creat o situație de încredere, întrucât ar fi trebuit să menționeze expres în scrisoarea de autorizare sau la publicarea în Jurnalul Oficial că această dispoziție se limita la întreprinderile care fac parte din THA. Cu privire la faptul că reclamanta a primit subvenții nu doar din partea

statului federal, ci și din partea landului Turingia, reclamanta susține că, având în vedere că măsurile luate de statul federal nu cuprindeau elemente de ajutor de stat, un agent economic rezonabil putea porni de la principiul că situația era aceeași cu privire la fondurile landului Turingia.

166 Comisia contestă toate argumentele reclamantei.

b) Aprecierea Tribunalului

Cu privire la încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE

— Cu privire la conformitatea cu regimul articolului 249 h din AFG

167 Cu privire la problema dacă subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă acordate reclamantei constituie o măsură de aplicare a articolului 249 h din AFG, trebuie amintit în prealabil că, prin adoptarea acestei dispoziții, intrată în vigoare la 1 ianuarie 1993, legiuitorul german a adoptat o nouă reglementare privind crearea de locuri de muncă, limitată la teritoriul fostei RDG.

168 Conform articolului 249 h alineatul (1) din AFG, „[Biroul federal pentru încadrare în muncă] poate promova încadrarea în muncă a șomerilor în activități a căror executare […] vizează ameliorarea mediului, a serviciilor sociale sau ajutorul pentru tineri, prin acordarea de subvenții angajatorilor”.

169 Conform articolului 249 h alineatul (3) din AFG, „activitățile care au ca obiect curățarea mediului ambiant sau ameliorarea mediului, servicii sociale sau ajutorul pentru tineri pot fi încurajate în aplicarea prezentelor dispoziții, prin intermediul unor subvenții care contribuie la costurile salariale ale lucrătorilor pe care biroul pentru încadrare în muncă le-a repartizat angajatorilor atunci când aceste activități trebuie desfășurate rapid ca urmare a nevoii de curățare sau de ameliorare și că acestea nu pot fi realizate în lipsa unor măsuri de încurajare prevăzute de prezenta dispoziție […] În general, pot fi încurajate în domeniul curățării mediului ambiant sau al ameliorării mediului numai activitățile a căror realizare este încredințată unei întreprinderi industriale sau comerciale; această situație se regăsește în special la activitățile persoanelor juridice de drept public. În mod excepțional, anumite activități desfășurate de prestatorul însuși pot fi încurajate atunci când acestea nu ar putea fi realizate altfel.”

170 Ca urmare a mai multor solicitări de informații, Comisia a fost informată în special prin Comunicarea Republicii Federale Germania din 2 decembrie 1992 cu privire la elementele constitutive ale acestei reglementări.

171 De asemenea, prin Comunicarea din 11 mai 1993, Republica Federală Germania a transmis Comisiei Circulara din 27 ianuarie 1993 a consiliului de administrație al Biroului federal pentru încadrare în muncă „pentru promovarea ocupării forței de muncă prin măsuri de ameliorare a mediului, servicii sociale și ajutor pentru tineri și pentru copii”, care cuprinde un catalog de exemple de măsuri eligibile pentru susținere, prevăzut la articolul 249 h din AFG.

172 În plus, la 4 octombrie 1993 și la 29 iulie 1994, prin Comunicarea Republicii Federale Germania, au fost aduse informații suplimentare privind regimul articolului 249 h din AFG.

173 Ca urmare a informațiilor de mai sus, Comisia a decis, prin scrisoarea din 13 ianuarie 1995, să nu ridice obiecții cu privire la punerea în aplicare a măsurilor menționate „din moment ce aceste măsuri nu intrau în domeniul de aplicare al dispozițiilor articolului [87] alineatul (1) CE”.

174 Reclamanta susține în esență că a pus în aplicare măsuri de promovare a ocupării forței de muncă în temeiul dispozițiilor articolului 249 h din AFG și că în acest cadru au fost angajați șomeri pentru lucrări de reabilitare a mediului, precum cele de ridicare a fierului vechi și a molozului provenind din activitatea vechiului conglomerat VEB Vereinigte Porzellanwerke Kahla.

175 Or, având în vedere Comunicarea Republicii Federale Germania din 29 iulie 1994, în decizia atacată Comisia a considerat că întreprinderile private nu erau eligibile pentru măsurile prevăzute la articolul 249 h din AFG și că măsurile care erau luate în interesul unei întreprinderi nu puteau beneficia de susținerea prevăzută în această dispoziție [considerentul (134) al deciziei atacate].

176 În această privință, trebuie să se respingă de la început argumentul reclamantei potrivit căruia, în esență, Comisia nu avea dreptul să se întemeieze pe Comunicarea guvernului german din 29 iulie 1994. Într-adevăr, din elementele prezentate mai sus rezultă că informațiile suplimentare și precizările cuprinse în această comunicare, menționată expres în decizia de autorizare, au fost luate în considerare de Comisie, care le-a considerat relevante pentru a constata că măsurile examinate nu constituiau ajutoare în sensul articolului 87 CE. În consecință, acestea sunt relevante pentru a verifica întinderea exactă a schemei autorizate. În consecință, Comisia nu era obligată să inițieze procedura oficială de investigare, astfel cum susține reclamanta, pentru a solicita în acest cadru modificarea ajutorului notificat. Într-adevăr, întrucât Republica Federală Germania a oferit precizări care au permis Comisiei să dobândească convingerea la sfârșitul primei examinări că măsurile analizate nu constituiau ajutoare în sensul articolului 87 CE, inițierea procedurii oficiale ar fi fost superfluă sau chiar fără obiect.

177 În consecință, având în vedere Comunicarea din 29 iulie 1994, trebuie analizat dacă activitățile realizate de reclamantă puteau beneficia de susținerea prevăzută la articolul 249 h din AFG.

178 În primul rând, trebuie amintit că Republica Federală Germania menționase, în Comunicarea din 29 iulie 1994, că „organismele promotoare ale măsurilor adoptate în temeiul articolului 249 h din AFG în domeniul curățării ecologice și al ameliorării mediului sunt persoane juridice de drept public, în special colectivități teritoriale (mai ales municipalități, districte, comune), precum și întreprinderile aflate în regia [THA] și alte instituții, de exemplu, societăți de reconstrucție sau societăți care acționează pentru promovarea muncii și a încadrării în muncă. Întreprinderea căreia îi este încredințată piața nu este organismul promotor al măsurii. Măsurile care susțin interese particulare, și anume măsurile care constituie un avantaj acordat organismului promotor al măsurii, nu sunt eligibile în temeiul AFG."

179 Rezultă în plus din Comunicarea din 29 iulie 1994 că „organismele promotoare" erau obligate să încredințeze lucrările unei întreprinderi executante, astfel cum explicase în prealabil Republica Federală Germania, în special în Comunicarea din 4 octombrie 1993, menționată și în decizia de autorizare a Comisiei. În această ultimă comunicare, Republica Federală Germania a precizat că, „[î]n temeiul articolului 249 h alineatul (3) a treia teză din AFG, singurele lucrări eligibile pentru ajutor în domeniul reabilitării și al ameliorării mediului (reabilitarea siturilor contaminate) [erau] în principiu cele a căror executare [era] încredințată unei întreprinderi federale cu caracter industrial și comercial (*Wirtschaftsunternehmen*) [și că], în general, aceste lucrări [făceau] obiectul unei cereri de ofertă din partea organismului responsabil (de exemplu, land, comune, întreprinderi care fac parte din THA)".

180 Din cele de mai sus rezultă direct că întreprinderile private nu erau eligibile în calitate de „organisme promotoare" ale măsurilor adoptate în temeiul articolului 249 h din AFG în domeniul mediului. Într-adevăr, această dispoziție viza întreprinderile private numai în mod indirect, în măsura în care „organismele promotoare" erau obligate să încredințeze executarea lucrărilor unei întreprinderi industriale sau comerciale.

181 În al doilea rând, trebuie amintit că, în Comunicarea din 29 iulie 1994, Republica Federală Germania precizase mai întâi că „aceste măsuri nu susțin interese particulare, și anume că acestea sunt adoptate cu titlu complementar în interesul general. […] Aceasta înseamnă că măsurile adoptate în interesul unei întreprinderi nu sunt eligibile”. În continuare, Republica Federală Germania precizase că „exemplele cuprinse în catalog fac parte din domenii legate de gestionarea directă a riscurilor la care este expusă populația (de exemplu, curățarea parcurilor de activități) și/sau de îmbunătățirea calității vieții populației (lucrări de demolare, eliminarea reziduurilor poluante provenite din construcții datorită unor instalații de reciclare care fac parte în acest scop dintre măsurile de curățare […]). Aceste măsuri sunt necesare în perspectiva tratamentului și a pregătirii spațiilor industriale, în vederea limitării sau a eliminării riscurilor directe. Acestea precedă valorificarea efectivă a spațiilor industriale și, în lipsa acestor măsuri, această valorificare nu ar avea loc ca urmare a riscurilor legate de mediu”.

182 În consecință, măsurile eligibile în temeiul schemei erau lucrări de interes general care nu ar fi fost efectuate dacă nu ar fi existat măsurile de susținere prevăzute la articolul 249 h din AFG.

183 Reclamanta nu invocă niciun element care să permită să se stabilească cu ce titlu i-au fost acordate subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă, ci se limitează să susțină în esență că, în temeiul măsurilor menționate, a obținut numai rambursarea cheltuielilor privind salariile plătite lucrătorilor angajați în cadrul lucrărilor eligibile în temeiul articolului 249 h din AFG.

184 Cu toate acestea, Tribunalul constată că reclamanta nu face parte din „organismele promotoare” ale măsurilor în temeiul articolului 249 h din AFG și că, în consecință, subvențiile în litigiu nu îi puteau fi acordate cu acest titlu. Într-adevăr, în calitate de întreprindere privată, reclamanta ar fi putut beneficia de susținerea prevăzută la articolul 249 h din AFG numai în măsura în care aceasta executa lucrări de interes general încredințate de un organism promotor.

185 În consecință, este lipsită de importanță stabilirea împrejurării dacă, astfel cum susține reclamanta, aceasta a pus în aplicare măsurile în litigiu în vederea încadrării în muncă a lucrătorilor care anterior nu avuseseră un loc de muncă. Într-adevăr, pe lângă obiectivul cu caracter social vizat la articolul 249 h din AFG, această dispoziție impunea ca lucrările la care erau afectați șomeri să fie, cu titlu complementar, activități de interes general.

186 În plus, lucrările executate de reclamantă pe propriile terenuri nu ar putea fi considerate ca fiind legate de gestionarea directă a riscurilor la care este expusă populația și/sau de îmbunătățirea calității vieții populației și, în consecință, ca fiind măsuri de interes general în sensul articolului 249 h din AFG. Împrejurarea că Circulara din 27 ianuarie 1993 menționa ridicarea molozului și a fierului vechi din siturile industriale, comerciale și meșteșugărești drept măsură eligibilă pentru susținere prevăzută la articolul 249 h din AFG nu ar putea infirma concluzia potrivit căreia lucrările executate de reclamantă nu erau de interes general. Într-adevăr, rezultă din catalogul de exemple de măsuri eligibile pentru susținere prevăzut la articolul 249 h din AFG vizat prin Circulara din 27 ianuarie 1993 că, în domeniul mediului, măsurile la nivelul întreprinderii, precum curățarea ecologică a clădirilor și a altor construcții, lucrările de curățare, demontarea instalației, demolarea construcției, a fundațiilor și a clădirilor erau legate de reabilitarea unor situri abandonate.

187 În sfârșit, în ceea ce privește raportul de expertiză prezentat de reclamantă în etapa replicii, trebuie să se constate că, întrucât aceste informații nu au fost prezentate, și întrucât, din acest motiv, nu au putut fi luate în considerare la momentul elaborării deciziei atacate, acestea nu pot fi invocate pentru a discuta legalitatea deciziei (a se vedea Hotărârea Belgia/Comisia, citată anterior, punctele 11 și 16).

188 În consecință, trebuie să se concluzioneze că în mod întemeiat Comisia a considerat că subvențiile în litigiu nu erau conforme cu regimul prevăzut la articolul 249 h din AFG.

— Cu privire la calificarea drept ajutor de stat a subvențiilor pentru promovarea ocupării forței de muncă

189 Trebuie amintit că articolul 87 CE are drept scop să prevină ca schimburile comerciale dintre statele membre să fie afectate de avantaje acordate de autoritățile publice, care, sub diferite forme, denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau sectoare de producție (Hotărârea Curții din 2 iulie 1974, Italia/Comisia, 173/73, Rec., p. 709, punctul 26).

190 În consecință, subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă în discuție trebuie analizate din perspectiva condițiilor pe care articolul 87 alineatul (1) CE le impune pentru calificarea unei măsuri naționale ca ajutor de stat, și anume finanțarea unei astfel de măsuri de către stat sau prin intermediul resurselor de stat, existența unui avantaj pentru întreprindere, selectivitatea măsurii respective, precum și incidența acesteia din urmă asupra schimburilor dintre statele membre și denaturarea concurenței care rezultă din aceasta.

191 În prealabil, trebuie respinse de la început argumentele potrivit cărora articolul 249 h din AFG nu ar intra în domeniul de aplicare al articolului 87 alineatul (1) CE. Într-adevăr, astfel cum rezultă de la punctele 167-188 de mai sus, subvențiile acordate reclamantei nu sunt conforme cu articolul 249 h din AFG, singura măsură pe care Comisia a considerat-o că nu constituie un ajutor de stat.

192 În primul rând, în ceea ce privește cerința potrivit căreia ajutorul de stat trebuie acordat prin intermediul resurselor de stat și trebuie să fie imputabil statului, este cert că aceasta este îndeplinită în cauză, deoarece reclamanta a primit 1,549 milioane DEM de la Direcția federală pentru încadrare în muncă și de la landul Turingia, și anume de la autorități publice.

193 În al doilea rând, în ceea ce privește existența unui avantaj în beneficiul anumitor întreprinderi, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de ajutor de stat este mai generală decât noțiunea de subvenție, întrucât aceasta include nu

numai prestațiile pozitive precum subvențiile propriu-zise, ci și intervenții care, sub diverse forme, reduc sarcinile care grevează în mod normal bugetul unei întreprinderi și care, din acest motiv, fără să fie subvenții în sensul strict al termenului, au aceeași natură și aceleași efecte identice (a se vedea Hotărârea Curții din 15 martie 1994, Banco Exterior, C-387/92, Rec., p. I-877, punctul 13, și Hotărârea Curții din 1 decembrie 1998, Ecotrade, C-200/97, Rec., p. I-7907, punctul 34).

194 De aici rezultă că o intervenție a autorităților publice care vizează să o exonereze de această sarcină apare drept un avantaj economic precum cel prevăzut la articolul 87 alineatul (1) CE (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 20 noiembrie 2003, GEMO, C-126/01, Rec., p. I-13769, punctul 33). În speță, această situație se regăsește în cazul sarcinii financiare rezultate ca urmare a eliminării molozului și a fierului vechi, care trebuie considerată ca fiind un cost inerent activității economice a întreprinderii.

195 În plus, trebuie subliniat că, astfel cum a precizat Republica Federală Germania în Comunicarea din 29 iulie 1994, o „cerere de ofertă privind măsurile care intră în domeniul de aplicare al articolului 249 h din AFG este realizată conform dispozițiilor legale în vigoare. […] Contractul de achiziții publice este atribuit celei mai bune oferte. Organismul promotor al măsurii trebuie să justifice întreaga finanțare. Ajutoarele în temeiul articolului 249 h din AFG [alocate de Biroul federal pentru încadrare în muncă] sunt restituite organismului promotor, acesta din urmă având sarcina să afecteze ajutorul aferent costurilor salariale către întreprinderea executantă pentru lucrătorii încadrați în muncă […]. În consecință, nu există un avantaj acordat întreprinderii care are sarcina curățării”.

196 Or, în cauză, reclamanta nu a executat lucrări de interes general încredințate de un organism promotor în cadrul unei cereri de ofertă, ci, dimpotrivă, a fost scutită de o parte din sarcinile (costuri salariale) aferente lucrărilor pe care le-a executat în propriul interes. Împrejurarea că aceasta a pus în aplicare măsurile în vederea angajării unor lucrători care anterior nu avuseseră un loc de muncă nu ar putea acorda lucrărilor pe care aceasta le-a executat caracterul de interes general.

197 În plus, independent de aspectul dacă măsurile puse în aplicare de reclamantă puteau fi asimilate celor adoptate în temeiul articolului 249 h din AFG, trebuie subliniat că nu este suficient caracterul social al intervențiilor de stat pentru a le sustrage de la început de la calificarea drept ajutoare în sensul articolului 87 CE (Hotărârea Curții din 7 martie 2002, Italia/Comisia, C-310/99, Rec., p. I-2289, punctul 50).

198 Faptul că reclamanta a contribuit la finanțarea lucrărilor pentru a ridica molozul și fierul vechi de pe terenul său nu este relevant în cauză. Într-adevăr, astfel cum arată Comisia, rezultă că reclamanta nu a suportat în mod real partea din cost corespunzătoare cuantumului subvenției pe care a primit-o, independent de faptul că, după cum susține, a finanțat o parte din aceste lucrări.

199 În al treilea rând, în ceea ce privește selectivitatea, trebuie respinse argumentele reclamantei întemeiate pe faptul că aceeași schemă era aplicabilă întreprinderilor din fostele Länder. Prin acest argument, reclamanta încearcă să demonstreze în realitate domeniul de aplicare general al articolului 249 h din AFG. Or, întrebarea în cauză este dacă subvențiile acordate reclamantei în afara oricărei scheme aveau un caracter selectiv. În aceste condiții, este suficient să se arate că, astfel cum susține Comisia, reclamanta a beneficiat de o scutire de care alte întreprinderi nu au putut beneficia.

200 În al patrulea rând, cu privire la cerința potrivit căreia schema de ajutoare trebuie să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre și să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența, din considerentul (91) al deciziei atacate rezultă că, în speță, Comisia a apreciat, fără a fi contrazisă de reclamantă, că piața porțelanului era o piață de produse europene cu o concurență foarte mare și care avea capacități excedentare și că, în consecință, avantajele financiare care favorizează o întreprindere în raport cu concurenții săi amenință să denatureze concurența și afectează schimburile dintre statele membre.

201 Prin urmare, trebuie constatat că subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă acordate reclamantei constituie un ajutor de stat în sensul articolului 87 CE.

202 Având în vedere ansamblul considerațiilor de mai sus, în mod întemeiat aceste subvenții trebuiau să fie calificate drept ajutor nou în sensul articolului 88 alineatul (3) CE.

203 Rezultă că toate argumentele privind încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE în ceea ce privește subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă ce fac obiectul măsurii 26 trebuie respinse în ansamblu ca fiind neîntemeiate.

Cu privire la încălcarea principiului securității juridice

204 Reclamanta susține că prin decizia atacată Comisia a introdus retroactiv condiții suplimentare față de cele cuprinse în decizia de autorizare privind articolul 249 h din AFG.

205 Or, de la punctele 167-188 de mai sus rezultă că această afirmație nu este întemeiată. Într-adevăr, Comisia s-a limitat în mod strict să aprecieze conformitatea subvențiilor pentru promovarea ocupării forței de muncă ce fac obiectul măsurii 26 cu condițiile stabilite în Decizia din 13 ianuarie 1995 de autorizare a articolului 249 h din AFG. Trebuie subliniat în această privință că, în acea decizie, Comisia menționase expres comunicările Republicii Federale Germania care precizau domeniul de aplicare al articolului 249 h din AFG, în special Comunicarea din 29 iulie 1994, pe care le-a interpretat corect și le-a aplicat în decizia atacată în privința subvențiilor în cauză.

206 Rezultă că trebuie respinse argumentele privind încălcarea securității juridice în ceea ce privește subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă ce fac obiectul măsurii 26.

Cu privire la încălcarea principiului protecției încrederii legitime

207 Reclamanta susține în esență că subvențiile care fac obiectul măsurii 26 intră în domeniul de aplicare al articolului 249 h din AFG. Or, astfel cum s-a considerat la punctele 167-188 de mai sus, subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă ce fac obiectul măsurii 26 nu sunt conforme cu condițiile stabilite în decizia de aprobare privind articolul 249 h din AFG.

208 În ceea ce privește pretinsa lipsă de limitare explicită în articolul 249 h din AFG și în referința publicată în Jurnalul Oficial, Tribunalul, având în vedere principiile prevăzute la punctul 146 de mai sus, arată că aceasta nu ar putea susține încrederea legitimă a reclamantei cu privire la legalitatea acordării subvențiilor care fac obiectul măsurii 26. Într-adevăr, această împrejurare nu ar putea fi asimilată în niciun mod unor eventuale asigurări precise oferite de Comisie, în sensul că întreprinderile private ar putea beneficia de ajutoare în temeiul articolului 249 h din AFG.

209 Rezultă că trebuie respinse argumentele privind încălcarea principiului protecției încrederii legitime în ceea ce privește subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă ce fac obiectul măsurii 26.

B — *Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe erori vădite de fapt și de drept*

1. *Cu privire la stabilirea greșită a situației de fapt*

a) Argumentele părților

210 Reclamanta susține că decizia atacată este afectată de erori de fapt care au avut efect asupra aprecierii potrivit căreia TIB nu ar fi acționat ca un investitor într-o economie de

piață și asupra aprecierii potrivit căreia contribuția personală a domnului G. R. la costul restructurării nu ar fi fost substanțială.

211 În primul rând, reclamanta contestă afirmația Comisiei potrivit căreia nu era prevăzută nicio contraprestație pentru angajamentul TIB în întreprindere (măsurile 11 și 12) și consideră că acest aspect este contrar constatărilor pe care Comisia însăși le-a prezentat în decizia atacată. În special, cu privire la dobândirea unei participații de 49 % la capitalul reclamantei (măsura 11), reclamanta afirmă că, în temeiul contractului („*Gesellschaftsvertrag*") din 23 martie 1994, domnul G. R. putea să cumpere participația deținută de TIB în schimbul plății de dobânzi anuale de 6 % începând de la data plății, ceea ce s-a și întâmplat la sfârșitul anului 1999. În ceea ce privește împrumutul participativ acordat de TIB (măsura 12), reclamanta afirmă că acesta trebuia să producă dobânzi de 12 % pe an, limitate la jumătate din profitul anual, și că aceste dobânzi au fost plătite de reclamantă până la rambursarea împrumutului la sfârșitul anului 1999.

212 În al doilea rând, reclamanta susține că decizia atacată este afectată de erori de fapt în ceea ce privește fondurile puse la dispoziția întreprinderii de către domnul G. R. Reclamanta afirmă că este inexactă constatarea potrivit căreia împrumutul în valoare de 0,2 milioane DEM (măsura 16) contractat de domnul G. R. pentru a-și finanța participația la capitalul reclamantei beneficia de o garanție de stat. O astfel de garanție nu ar fi existat niciodată, domnul G. R. și soția sa fiind obligați personal și solidar pentru acest împrumut. De altfel, domnul G. R. ar fi finanțat dobânzile și amortizarea capitalurilor aferente acestui împrumut, precum și pe ale împrumutului de 1,8 milioane DEM pe care de asemenea l-a contractat pentru a-și finanța participația la întreprindere, ceea ce trebuia să reprezinte mai mult decât o simplă garanție. În memoriul în replică reclamanta observă că, în speță, Comisia a recunoscut că împrumutul nu era vizat de garanția în proporție de 90 % în favoarea reclamantei, dar, cu toate acestea, Comisia nu ia în considerare faptul că statul federal acceptase să furnizeze această garanție băncii care a finanțat întregul program.

213 Comisia contestă toate argumentele invocate de reclamantă.

b) Aprecierea Tribunalului

214 În ceea ce privește, în primul rând, fondurile puse la dispoziția reclamantei de TIB (măsurile 11 și 12), trebuie constatat mai întâi că, în considerentul (97) al deciziei atacate, Comisia a afirmat că „rapoartele […] nu preved[eau] nicio eventuală contraprestație pentru participația autorităților, cum ar fi fost cazul oricărui investitor într-o economie de piață”.

215 Deși este adevărat că această formulare poate genera confuzie, lăsând să se înțeleagă că nu a fost prevăzută nicio contraprestație în ceea ce privește angajamentul asumat de TIB (măsurile 11 și 12), trebuie constatat că acest fragment se referă în mod general la susținerea financiară acordată reclamantei de toate instituțiile financiare publice, în timp ce fondurile puse la dispoziția reclamantei de TIB fac obiectul unei analize specifice în considerentele (98) și următoarele ale deciziei atacate (a se vedea punctele 20 și 21 de mai sus).

216 În special, cu privire la contraprestația pentru dobândirea unei participații de 49 % din capitalul social al reclamantei (măsura 11), Comisia a arătat, în considerentul (98) al deciziei atacate, că împrejurarea că TIB și-a cesionat participația cinci ani mai târziu către domnul G. R. și către fiul său în schimbul unui preț mai ridicat decât cel pe care îl plătise în 1994 nu producea schimbări în privința faptului că TIB nu se comportase ca un investitor privat. În plus, Comisia a precizat că riscurile erau ridicate, că nu se efectuase nici măcar o analiză a veniturilor viitoare și că profitul real obținut de TIB era foarte redus.

217 Rezultă din aceasta că, în speță, Comisia a considerat că achiziționarea de către domnul G. R. a participației deținute de TIB nu constituia o contraprestație adecvată în raport cu criteriul investitorului privat. Rezultă că nu este întemeiat argumentul reclamantei

potrivit căruia în decizia atacată Comisia a constatat că nu se prevăzuse nicio contraprestație pentru dobândirea unei participații în întreprindere de către TIB.

218 Cu privire la contraprestația pentru împrumutul participativ acordat de TIB reclamantei (măsura 12), Comisia a formulat în considerentul (102) al deciziei atacate următoarele constatări:

„[S]-a stabilit că rata dobânzii fusese fixată la 12 %, însă cuantumul dobânzilor era limitat la 50 % din profitul exercițiului vizat. Rapoartele subliniaseră deja că cel puțin primele două exerciții ale [reclamantei] ar fi deficitare și aceasta a fost situația reală. Nu s-a stabilit nicio rată majorată a dobânzii pentru a compensa anii în care plata dobânzilor era puțin probabilă. Trebuie constatat că TIB a acordat în mod deliberat un împrumut participativ care nu conferea drepturi de vot suplimentare, fără a solicita nicio garanție și cu o rată a dobânzii de 0 % pe durata a cel puțin doi ani. Nu a fost prevăzută nicio primă de risc pentru a compensa riscurile prevăzute în raportul pe baza căruia acest împrumut participativ […] a fost acordat."

219 Rezultă din acest fragment că, în speță, Comisia a considerat că stabilirea ratei dobânzii la 12 % pe an nu constituia o contraprestație adecvată pentru împrumutul participativ acordat de TIB în raport cu criteriul investitorului privat. Rezultă că nu este întemeiat argumentul reclamantei potrivit căruia în decizia atacată Comisia a constatat că nu se prevăzuse nicio contraprestație pentru împrumutul participativ acordat de TIB reclamantei.

220 În al doilea rând, în ceea ce privește fondurile constituite ca aport la întreprindere de către domnul G. R., trebuie amintit că în decizia atacată Comisia a considerat că cele

două împrumuturi acordate domnului G. R. în cuantum total de 2 milioane DEM constituiau două măsuri de ajutoare în favoarea reclamantei (a se vedea punctele 21 și 24 de mai sus).

221 Reclamanta afirmă în esență că împrumutul care a făcut obiectul măsurii 16 nu beneficia de o garanție în favoarea sa și că însuși domnul G. R. avea obligația plății dobânzilor și cu privire la amortizarea celor două împrumuturi contractate de acesta, datorită cărora și-a finanțat participația la capitalul reclamantei.

222 În această privință, trebuie arătat că în înscrisurile sale, Comisia a admis că în mod greșit constatase în Decizia din 30 octombrie 2002 că împrumutul care a făcut obiectul măsurii 16 era vizat de garanția landului Turingia în proporție de 90 % (măsura 13). Tribunalul constată că această eroare este corectată în decizia atacată în care Comisia a precizat, în considerentul (99), că împrumutul care a făcut obiectul măsurii 16 „era inclus în garanția acordată de stat în favoarea Deutsche Ausgleichsbank care acordase împrumutul”.

223 În ceea ce privește afirmația reclamantei potrivit căreia domnul G. R. a suportat plata dobânzilor și rambursarea capitalului aferente celor două împrumuturi, trebuie observat că niciodată Comisia nu a susținut că domnul G. R. nu era răspunzător pentru aceste împrumuturi. Dimpotrivă, Comisia a constatat că împrumuturile fuseseră acordate domnului G. R. În consecință, pare evident, astfel cum a arătat în mod întemeiat Comisia, că acesta avea obligația plății dobânzilor și a rambursării capitalului.

224 Cu privire la celelalte afirmații ale reclamantei, Tribunalul observă că acestea se raportează mai degrabă la o pretinsă eroare de apreciere săvârșită de Comisie cu privire

la angajamentul asumat de TIB în întreprindere și la aplicarea Liniilor directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare și, în consecință, trebuie analizate în cadrul celorlalte aspecte ale motivului.

225 Având în vedere cele de mai sus, primul aspect al motivului trebuie respins ca neîntemeiat.

2. *Cu privire la calificarea reclamantei drept întreprindere aflată în dificultate*

a) Argumentele părților

226 Reclamanta evidențiază că, deși calificarea acesteia drept întreprindere aflată în dificultate are un rol esențial în etapa examinării subvenției pentru investiții (măsura 15), această calificare influențează și aprecierea privind alte măsuri de ajutoare, în special dobândirea unei participații și împrumutul participativ al TIB (măsurile 11 și 12). În opinia reclamantei, această apreciere se află și la originea refuzului aplicării Liniilor directoare privind ajutoarele de stat regionale.

227 Comisia răspunde că aprecierea în privința calificării reclamantei drept întreprindere aflată în dificultate nu este greșită și face trimitere la explicațiile pe care le-a oferit anterior.

b) Aprecierea Tribunalului

228 Trebuie constatat că reclamanta se limitează să amintească efectul pe care calificarea drept întreprindere aflată în dificultate a avut-o în cauză asupra examinării mai multor măsuri de ajutor, precum și asupra aplicabilității Liniilor directoare privind ajutoarele de stat regionale.

229 Or, este suficient să se amintească, astfel cum s-a constatat la punctul 133 de mai sus, că, prin aprecierea, în considerentul (118) al deciziei atacate, că reclamanta era o întreprindere aflată în dificultate din 1994 până la sfârșitul anului 1996, Comisia nu a săvârșit o eroare vădită de apreciere.

230 Prin urmare, al doilea aspect al motivului trebuie respins.

3. *Cu privire la aprecierea greșită a angajamentului asumat de TIB în întreprindere (măsurile 11 și 12)*

a) Argumentele părților

231 Reclamanta susține că decizia atacată care precizează că TIB nu s-a comportat ca un investitor privat este afectată de o eroare vădită de apreciere în această privință.

232 Reclamanta susține că TIB s-a pronunțat în favoarea investiției la sfârșitul unei expertize minuțioase a proiectului de întreprindere, încredințată cabinetelor RBSH&P și AA. În opinia reclamantei, aceste expertize țineau seama în mod evident de riscurile economice legate de constituirea unei întreprinderi și prevedeau măsuri de investiții și de organizare de natură să garanteze succesul întreprinderii, astfel cum o demonstrează situația economică actuală a reclamantei. În cazul unor rezerve în această privință, Comisia ar fi putut să desemneze un expert independent. Reclamanta susține că menținerea locurilor de muncă era doar un obiectiv secundar al TIB, care, desigur a fost subliniat în raportul cabinetului AA, întrucât are un rol important pentru o întreprindere publică. În consecință, rapoartele nu preconizau o restructurare și, în orice caz, această împrejurare nu ar exclude conformitatea angajamentului asumat de TIB cu condițiile pieței. În plus, în opinia reclamantei, este vorba despre un cerc vicios, întrucât Comisia a dedus această necesitate din faptul că fondurile care reprezentau aportul TIB la întreprindere constituiau un ajutor de stat.

233 Reclamanta afirmă că, în mod contrar celor susținute de Comisie, în contractul („*Gesellschaftsvertrag*") din 23 martie 1994 se prevedea că angajamentul asumat de TIB ar fi însoțit de o contraprestație adecvată. Pe de o parte, domnul G. R. putea să achiziționeze participația TIB (măsura 11) în schimbul plății unor dobânzi anuale de 6 % începând de la data plății. Aceasta s-a petrecut la sfârșitul anului 1999. Pe de altă parte, împrumutul participativ (măsura 12) trebuia să producă dobânzi de 12 % pe an. Reclamanta explică faptul că limitarea cotei dobânzilor la jumătate din profitul anual este o clauză generală obișnuită în cazul împrumuturilor acordate de asociați pentru a evita obligarea întreprinderii, în etapa de începere a activității, la dobânzi care ar putea compromite succesul acesteia. Valoarea redusă a acestor dobânzi ar fi compensată, precum în cauză, de o rată a dobânzii mai ridicată în cursul exercițiilor pozitive. În consecință, această limitare ar răspunde interesului pe care îl reprezenta pentru TIB, în calitate de asociat, succesul economic al reclamantei și ar corespunde lipsei plății oricăror dobânzi și dividende către domnul G. R. Întrucât rata dobânzii a fost stabilită la 12 %, reclamanta consideră că, în speță, Comisia nu ar putea afirma că părțile nu au prevăzut nicio primă de risc. TIB ar fi încasat dobânzi ridicate din partea reclamantei până la rambursarea împrumutului la sfârșitul anului 1999.

234 Reclamanta contestă și aprecierea Comisiei potrivit căreia domnul G. R. nu și-ar fi asumat angajamente cu privire la capitalul reclamantei în aceleași condiții precum TIB. Domnul G. R. ar fi investit 2,055 milioane DEM în întreprindere, dintre care 2 milioane ar fi fost finanțate prin două împrumuturi contractate de acesta (măsurile 16

și 17). În opinia reclamantei, în cazul aprecierii participației investitorului privat, trebuie luate în considerare aceste resurse și nu doar cuantumul de 0,055 milioane DEM. Cu privire la împrumutul care face obiectul măsurii 16, reclamanta afirmă că acesta nu era vizat de o garanție de stat și că domnul G. R. a suportat în întregime riscul legat de rambursare. În ceea ce privește împrumutul care face obiectul măsurii 17, cu privire la care domnul G. R. era obligat personal în solidar cu reclamanta, aceasta din urmă afirmă că nu are importanță faptul că împrumutul era garantat printr-o ipotecă asupra terenului care îi aparține, având în vedere că această ipotecă nu provenea din fonduri publice. În plus, cele două împrumuturi ar fi fost acordate în temeiul unor programe de ajutoare pentru constituirea de întreprinderi care au fost autorizate de Comisie, iar reclamanta impută Comisiei faptul că aceasta răspunde întreprinzătorilor care s-au bazat pe ajutoare că nu reprezintă investitori deplini. În opinia reclamantei, acordarea de ajutoare are o importanță secundară în raport cu angajamentul deplin și total al unui investitor a cărui existență însăși este în joc. Astfel, domnul G. R. ar putea mai probabil să fie un investitor de referință decât o întreprindere mare, a cărei existență nu ar fi serios amenințată în caz de eșec al proiectului.

235 Comisia apreciază că argumentele invocate de reclamantă, în ceea ce privește angajamentul asumat de TIB în întreprindere, trebuie respinse în întregime ca neîntemeiate.

b) Aprecierea Tribunalului

236 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, intervenția autorităților publice la capitalul unei întreprinderi, indiferent de formă, poate constitui un ajutor de stat (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 11 iulie 2002, HAMSA/Comisia, T-152/99, Rec., p. II-3049, punctul 125 și jurisprudența citată).

237 În vederea stabilirii dacă dobândirea unei participații de către TIB de 49 % din capitalul social al reclamantei (măsura 11) și împrumutul participativ de 6 milioane DEM pe care i l-a acordat reclamantei (măsura 12) prezintă caracterul unui ajutor de stat, este relevantă aplicarea criteriului investitorului privat în economia de piață, menționat în decizia în litigiu și, de altfel, necontestat de reclamantă. Astfel, trebuie apreciat dacă în împrejurări similare un investitor privat având un nivel care poate fi comparat cu cel al investitorului public ar fi putut fi determinat să realizeze o operațiune de o asemenea importanță.

238 În această privință, s-a precizat că, deși comportamentul investitorului privat cu care trebuie comparată intervenția investitorului public care urmărește obiective de politică economică nu este în mod necesar cel al investitorului obișnuit care plasează capitaluri în vederea rentabilizării acestora pe termen mai mult sau mai puțin lung, acest comportament trebuie să fie cel puțin al unui holding privat sau al unui grup privat de întreprinderi care urmărește o politică structurală, globală sau sectorială și trebuie să fie condus de perspective de rentabilitate pe termen mai lung (a se vedea Hotărârea HAMSA/Comisia, citată anterior, punctul 126 și jurisprudența citată). În plus, comparația dintre comportamentele investitorilor publici și privați trebuie stabilită în raport cu atitudinea pe care ar fi avut-o un investitor privat la momentul operațiunii în cauză, având în vedere informațiile disponibile și evoluțiile previzibile la acel moment (Hotărârea Tribunalului din 6 martie 2003, Westdeutsche Landesbank Girozentrale și Land Nordrhein-Westfalen/Comisia, T-228/99 și T-233/99, Rec., p. II-435, punctele 244-246).

239 De asemenea, trebuie amintit că analizarea de către Comisie a aspectului dacă o măsură îndeplinește criteriul operatorului privat în economia de piață presupune o apreciere economică complexă. Atunci când adoptă un act care presupune o astfel de apreciere, Comisia beneficiază de o putere largă de apreciere, iar controlul jurisdicțional, deși este în principiu complet în ceea ce privește problema dacă o măsură se încadrează în domeniul de aplicare al articolului 87 alineatul (1) CE, se limitează la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, a absenței unei erori de drept, a acurateței situației de fapt și a absenței unei erori vădite în aprecierea acestor fapte, precum și a absenței unui abuz de putere. În special, nu este de competența Tribunalului de a substitui aprecierea emitentului deciziei cu propria apreciere

economică (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Technische Glaswerke Ilmenau/Comisia, T-198/01, Rec., p. II-2717, punctul 97 și jurisprudența citată).

240 Decizia atacată trebuie analizată în lumina acestor principii.

241 În primul rând, Comisia nu ar putea fi criticată că a considerat, având în vedere rapoartele celor două cabinete de consultanți disponibile la momentul constituirii reclamantei, și anume raportul cabinetului RBSH&P din 29 noiembrie 1993 și raportul elaborat de AA din 11 ianuarie 1994, că obiectivul TIB consta în salvarea locurilor de muncă.

242 Într-adevăr, Tribunalul constată că, potrivit raportului elaborat de AA, destinat să permită TIB să își evalueze participația în întreprindere, obiectivul acestui organism consta în salvarea locurilor de muncă, iar consultanții aveau obligația, astfel cum admite de altfel reclamanta, să elaboreze proiectul de întreprindere ținând cont de această considerație. Desigur, nimic nu împiedică luarea în considerare de către întreprinderile publice a politicilor cu caracter social, regional sau sectorial. Cu toate acestea, aportul de capital din partea autorităților publice trebuie să fie apreciat în temeiul criteriului investitorului privat, făcând abstracție de orice considerație cu caracter social sau de politică regională ori sectorială (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 21 ianuarie 1999, Neue Maxhütte Stahlwerke și Lech-Stahlwerke/Comisia, T-129/95, T-2/96 și T-97/96, Rec., p. II-17, punctul 120 și jurisprudența citată).

243 În al doilea rând, trebuie arătat că, pentru a concluziona că dobândirea unei participații de către TIB și împrumutul participativ nu erau conforme cu comportamentul unui

investitor privat, Comisia a analizat în mod întemeiat situația reclamantei la momentul intervenției publice, precum și perspectivele economice ale întreprinderii.

244 În această privință, Tribunalul observă că, în mod contrar afirmațiilor reclamantei, Comisia a apreciat corect situația întreprinderii la momentul intervenției din partea TIB. Astfel cum rezultă de la punctele 116-133 de mai sus, cu privire la calificarea drept întreprindere aflată în dificultate, reclamanta trebuia să realizeze un proces de restructurare pentru a-și asigura viabilitatea, astfel cum au constatat consultanții la momentul respectiv.

245 Deși este adevărat că împrejurarea potrivit căreia reclamanta trebuia să fie restructurată pentru a-și asigura viabilitatea nu ar putea determina, astfel cum afirmă reclamanta, caracterul neconform cu condițiile pieței al intervenției din partea TIB, nu este mai puțin adevărat că, atunci când este vorba despre un aport de capital la o întreprindere aflată în dificultate, riscul investiției în discuție este influențat de dificultățile în care se află o astfel de întreprindere.

246 În acest context, reclamanta susține că angajamentul a fost asumat de TIB la sfârșitul unei expertize minuțioase a proiectului de întreprindere și după ce consultanții care au analizat riscurile au ajuns la concluzia că proiectul avea toate șansele de succes. În această privință, trebuie arătat mai întâi că, în opinia consultanților, succesul proiectului de întreprindere al reclamantei depindea într-o largă măsură de decizia autorităților regionale, în cadrul politicii structurale a landului Turingia de a susține din punct de vedere economic singurul producător de porțelan din regiune, în speță reclamanta. În plus, Tribunalul constată că, deși rapoartele elaborate de RBSH&P și de AA prevedeau măsuri în vederea asigurării viabilității întreprinderii, din cele două rapoarte rezultă că proiectul de întreprindere era considerat foarte riscant de către consultanți. În plus, contrar afirmațiilor reclamantei, riscurile evidențiate de consultanți nu erau cele care existau anterior punerii în aplicare a măsurilor. Într-adevăr, consultanții au considerat că existau numeroase riscuri și că succesul proiectului de întreprindere nu era complet asigurat. Mai mult, trebuie constatat că aprecierile consultanților în rapoartele respective vizează mai degrabă considerații

privind viabilitatea întreprinderii decât considerații de rentabilitate care conduc în mod normal strategia industrială și comercială a operatorilor privați (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 12 decembrie 2000, Alitalia/Comisia, T-296/97, Rec., p. II-3871, punctul 84).

247 Având în vedere, pe de o parte, situația întreprinderii la momentul acordării măsurilor vizate și, pe de altă parte, perspectivele de evoluție, se poate considera că TIB a fost influențat de considerente cu caracter social și regional care caracterizează comportamentul statului în calitate de autoritate publică, iar nu în calitate de operator pe piață.

248 În al treilea rând, trebuie arătat că, având în vedere perspectivele economice ale reclamantei la acea dată, Comisia a considerat că nu era corespunzătoare contraprestația pentru intervenția realizată de TIB în întreprindere. Această considerație nu ar putea fi calificată ca fiind vădit greșită.

249 În primul rând, cu privire la dobândirea unei participații de 49 % la capitalul social al reclamantei (măsura 11), Comisia a considerat în mod corect că nu se realizase o analiză a veniturilor viitoare. Trebuie amintit în această privință că aprecierile consultanților în rapoartele puse la dispoziția TIB, înainte ca acest organism să dobândească o participație la capitalul reclamantei, nu se refereau la considerente de rentabilitate. Astfel, Tribunalul constată că analiza unor eventuale venituri preconizate nu a făcut obiectul rapoartelor consultanților.

250 Argumentul invocat de reclamantă potrivit căruia, conform textului contractului („*Gesellschaftsvertrag*") din 23 martie 1994, domnul G. R. putea achiziționa participația deținută de TIB în schimbul plății de dobânzi anuale de 6 %, nu ar putea infirma concluzia Comisiei. Într-adevăr, această împrejurare nu ar putea fi asimilată unei analize a veniturilor viitoare, în măsura în care reclamanta nu susține că domnul G. R. s-ar fi angajat în orice caz să achiziționeze participația respectivă. În plus, reclamanta nu

prezintă niciun element concret de natură să repună în discuție aprecierea Comisiei potrivit căreia profitul obținut în mod real de TIB era foarte redus. În această privință, pe de o parte, Tribunalul observă că ratele de referință menționate în considerentul (101) al deciziei atacate privind diferitele credite acordate reclamantei depășesc 6 %. Pe de altă parte, astfel cum a constatat Comisia în considerentul (99) al deciziei atacate, cuantumul de 1,975 milioane DEM pe care TIB l-a pus la dispoziția reclamantei sub forma unei participații reprezintă capitaluri proprii care, în caz de insolvență, devin creanțe de rang inferior. Rezultă că profitul constând în dobânzi anuale de 6 %, astfel precum cel prevăzut în contractul („*Gesellschaftsvertrag*”) din 23 martie 1994, nu ar putea fi considerat drept o contraprestație corespunzătoare pentru dobândirea unei participații de către TIB la capitalul reclamantei.

251 În al doilea rând, cu privire la contraprestația prevăzută pentru împrumutul participativ (măsura 12), Comisia a precizat în considerentul (102) al deciziei atacate că, deși rata dobânzii a fost stabilită la 12 %, acest împrumut a fost acordat fără solicitarea niciunei garanții și cu o rată a dobânzii de 0 % pe o durată de cel puțin doi ani. De asemenea, Comisia a amintit că valoarea dobânzilor era limitată la 50 % din profitul aferent exercițiului vizat. Or, cele două rapoarte prevedeau că cel puțin primele două exerciții ar fi deficitare. Nu s-a stabilit nicio rată majorată pentru a compensa anii în care plata dobânzilor era puțin probabilă. Pe de altă parte, împrumutul nu acorda drepturi de vot suplimentare și nu a fost instituită nicio primă de risc pentru a compensa riscurile prevăzute de consultanți.

252 Reclamanta nu invocă niciun element care să permită să se considere că, prin aprecierea faptului că o astfel de contraprestație nu era corespunzătoare, Comisia ar fi săvârșit o eroare vădită de apreciere. Mai întâi, reclamanta nu ar putea să afirme fără a se contrazice că stabilirea ratei dobânzii la 12 % a permis, pe de o parte, compensarea anilor deficitari și, pe de altă parte, luarea în considerare a riscurilor operațiunii. Or, trebuie constatat că, având în vedere cifra de afaceri prevăzută pentru primele exerciții nedeficitare, o astfel de compensare nu putea fi prevăzută, întrucât valoarea dobânzilor era întotdeauna limitată la 50 % din profit. În continuare, trebuie arătat că, în speță, Comisia a luat în considerare și faptul că nu era prevăzută nicio garanție și că împrumutul nu acorda drepturi suplimentare, aspect pe care reclamanta nu îl contestă.

253 În al patrulea rând, Comisia a subliniat că domnul G. R. nu putea fi considerat drept un investitor privat cu care TIB ar fi comparabil [considerentul (99) al deciziei atacate].

254 Trebuie amintit în această privință că potrivit practicii Comisiei, confirmată de jurisprudență, deși intervenția autorităților publice se realizează în paralel cu o intervenție semnificativă a operatorilor privați în condiții comparabile, existența unui ajutor poate fi exclusă (Hotărârea Tribunalului din 12 decembrie 1996, Air France/Comisia, T-358/94, Rec., p. II-2109, punctele 148 și 149). Cu toate acestea, Curtea și Tribunalul au considerat că, în cazul în care investițiile private la aceeași întreprindere nu sunt efectuate decât ulterior alocării fondurilor publice, nu se poate exclude existența unui ajutor (a se vedea cu privire la acest punct Hotărârea din 14 februarie 1990, Franța/Comisia, citată anterior, punctul 40).

255 În cauză, reclamanta afirmă în esență că domnul G. R. a investit 2,055 milioane DEM la capitalul reclamantei, dintre care 2 milioane au fost finanțate prin două împrumuturi pe care acesta le contractase.

256 În această privință, trebuie amintit că, astfel cum rezultă din considerentele (102) și (130) ale deciziei atacate, Comisia a considerat, fără a fi contrazisă de reclamantă, că cele două împrumuturi nu fuseseră acordate în condițiile pieței și că, deși au fost acordate domnului G. R., în realitate erau destinate să susțină reclamanta. Or, această calificare a celor două împrumuturi drept două măsuri de ajutor acordate reclamantei (măsurile 16 și 17) exclude posibilitatea de a considera aceste fonduri drept un aport al domnului G. R. din propriile resurse. În consecință, aportul domnului G. R. din propriile resurse era doar de 0,055 milioane DEM.

257 Trebuie amintit că a fost luat în considerare de către Comisie și faptul, pe de o parte, că TIB contribuise cu un aport de 1,975 milioane DEM sub forma unei participații și, pe de altă parte, că domnul G. R. avea dreptul să rezilieze contractul, dacă nu se realiza

dobândirea participației de către TIB și acordarea împrumutului participativ, precum și în general acordarea altor ajutoare, în timp ce TIB nu dispunea de acest drept.

258 În consecință, se poate considera că aportul de capitaluri private era mai mult consecința susținerii economice a statului decât rezultatul unei decizii luate de un investitor avizat care ar fi decis să investească, convins de perspectivele de rentabilitate ale investiției sale (a se vedea în acest sens Hotărârea Alitalia/Comisia, citată anterior, punctul 93). În acest condiții, aportul de fonduri publice nu ar putea fi considerat ca fiind conform cu criteriul investitorului privat.

259 Faptul că domnul G. R. era obligat să ramburseze cele două împrumuturi nu ar putea infirma această concluzie. Pe de o parte, astfel cum s-a arătat la punctul 256 de mai sus, reclamanta nu prezintă argumente care au drept scop să conteste aprecierea Comisiei potrivit căreia cele două împrumuturi, deși au fost acordate domnului G. R., constituie două ajutoare în favoarea reclamantei. Pe de altă parte, chiar dacă această împrejurare trebuia interpretată în sensul că investitorul privat și-a asumat un anumit risc prin participația la capitalul reclamantei, de la punctele 256 și 257 rezultă că acest risc era în definitiv inferior celui asumat de TIB.

260 Având în vedere cele de mai sus, trebuie concluzionat că, prin estimarea în considerentul (98) al deciziei atacate că TIB nu se comportase ca un investitor privat într-o economie de piață și, în consecință, prin calificarea dobândirii participației (măsura 11) și a împrumutului participativ (măsura 12) drept ajutoare de stat în favoarea reclamantei, Comisia nu a săvârșit o eroare vădită de apreciere.

261 Prin urmare, al treilea aspect al motivului trebuie respins.

4. *Cu privire la aprecierea ajutoarelor din perspectiva Liniilor directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare*

a) Argumentele părților

262 Reclamanta susține că decizia atacată, în măsura în care arată că ajutoarele acordate din 1994 până la sfârșitul anului 1996 nu sunt compatibile cu Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare, este afectată o eroare vădită de apreciere în această privință.

263 În primul rând, cu privire la pretinsa lipsă a unui plan de restructurare, reclamanta afirmă mai întâi că această apreciere este incompatibilă cu constatarea potrivit căreia rapoartele consultanților disponibile la momentul respectiv indicau o restructurare. În opinia reclamantei, Comisia ar fi trebuit să se întemeieze pe proiectul de întreprindere elaborat anterior constituirii reclamantei de cabinetul RBSH&P de comun acord cu domnul G. R. și verificat de cabinetul AA. De altfel, acest proiect ar fi fost pus în aplicare cu succes. Reclamanta afirmă în continuare că, în speță, Comisia avea cunoștință de toate criteriile planului de întreprindere și în special de: o analiză detaliată a situației pieței, a produselor și a clientelei care trebuia atrasă de noua întreprindere, previziuni concrete privind cifra de afaceri preconizată și cifra de afaceri reală, diferite scenarii în ceea ce privește „cash-flow-ul" în diferite scheme financiare, toate măsurile de finanțare prevăzute și puse în aplicare, inclusiv aporturile de fonduri private și publice, investițiile programate și realizate și, în sfârșit, utilizarea fondurilor care rezultă din rapoartele anuale ale întreprinderii. Cu privire la finanțarea prevăzută pentru constituirea întreprinderii, reclamanta afirmă că Republica Federală Germania a comunicat Comisiei la 15 martie 2001 un plan de investiție privind investițiile realizate din 1994 până în anul 2000, iar Comunicarea din 1 octombrie 2002 explica mai detaliat conținutul proiectului elaborat de cabinet. Modificările reduse care au fost aduse planului de finanțare globală se datorau, în opinia reclamantei, deciziei de a achiziționa, iar nu de a închiria activele fixe.

264 În cazul unor dificultăți de înțelegere, Comisia ar fi putut recurge la un expert sau ar fi putut solicita explicații guvernului german sau reclamantei. Or, pe durata întregii proceduri oficiale de examinare, Comisia nu a adresat nicio întrebare concretă în legătură cu dificultățile de înțelegere privind diferite elemente ale planului de întreprindere sau ale contextului global al acestuia din urmă. De altfel, directorul general pentru concurență ar fi confirmat expres în iunie 2002 că dispunea de toate informațiile necesare pentru investigarea cauzei.

265 În al doilea rând, cu privire la aprecierea Comisiei referitoare la contribuția privată la costul total al restructurării, reclamanta susține că TIB, domnul G. R. și ea însăși au furnizat un aport considerabil. Mai întâi, reclamanta susține că TIB a contribuit la capitalul său în condițiile pieței și că, în consecință, fondurile pe care i le-a pus la dispoziție (măsurile 11 și 12) ar fi trebuit considerate drept un aport privat. În continuare, reclamanta afirmă că, în speță, Comisia ar fi trebuit să ia în considerare drept contribuție personală a domnului G. R. nu doar aportul de 0,055 milioane DEM, ci și fondurile furnizate sub formă de împrumuturi în sumă de 2 milioane DEM, întrucât domnului G. R. îi revenea răspunderea acestora. De altfel, întrucât domnul G. R. a renunțat să solicite dobânzi din partea reclamantei, ar trebui să se țină cont și de acest aspect. În opinia reclamantei, aceste plăți de dobânzi au fost dovedite. În sfârșit, reclamanta consideră că, în speță, Comisia ar fi trebuit să țină cont de împrejurarea că fluxul de numerar prognozat pozitiv al întreprinderii a fost decisiv pentru succesul dezvoltării sale, atât din punctul de vedere al previziunilor, cât și în realitate. Ar fi vorba despre mijloace pe care, potrivit proiectului de întreprindere, reclamanta însăși trebuia să le obțină prin vânzarea produselor sale și care erau la dispoziția întreprinderii în vederea reorganizării, întrucât domnul G. R. renunțase la orice distribuire de profit până în anul 1999.

266 Comisia contestă că a săvârșit o eroare de apreciere prin faptul că a considerat că nu exista niciun plan de restructurare credibil și coerent întemeiat pe ipoteze realiste privind condițiile de funcționare viitoare a reclamantei și susține că nici ajutoarele nu puteau fi aprobate, având în vedere contribuția marginală a întreprinderii la costurile de restructurare.

b) Aprecierea Tribunalului

267 Reclamanta contestă în esență constatarea Comisiei potrivit căreia măsurile alocate reclamantei între 1994 și sfârșitul anului 1996 nu sunt compatibile cu piața comună din perspectiva Liniilor directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994.

268 Trebuie amintit mai întâi că rezultă dintr-o jurisprudență constantă că articolul 87 alineatul (3) CE acordă Comisiei o putere largă de apreciere în vederea admiterii ajutoarelor, prin derogare de la interdicția generală prevăzută la alineatul (1) al articolului menționat, în măsura în care aprecierea în acest caz a compatibilității sau a incompatibilității unui ajutor de stat cu piața comună ridică probleme care implică luarea în considerare și aprecierea unor fapte și a unor împrejurări economice complexe (Hotărârea Curții din 11 iulie 1996, SFEI și alții, C-39/94, Rec., p. I-3547, punctul 36). Întrucât instanța comunitară nu poate să substituie aprecierea faptelor, în special pe plan economic, a emitentului deciziei cu propria apreciere, controlul Tribunalului trebuie să se limiteze în această privință la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, a acurateței situației de fapt, precum și a absenței unei erori vădite de apreciere și a abuzului de putere (Hotărârea Tribunalului din 14 mai 2002, Graphischer Maschinenbau/Comisia, T-126/99, Rec., p. II-2427, punctul 32, și Hotărârea Tribunalului din 14 octombrie 2004, Pollmeier Malchow/Comisia, T-137/02, Rec., p. II-3541, punctul 52).

269 De asemenea, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, legalitatea unui act comunitar trebuie apreciată în funcție de elementele de fapt și de drept existente la data adoptării actului, iar aprecierile complexe formulate de Comisie nu trebuie analizate decât în funcție de elementele de care dispunea aceasta în momentul la care le-a efectuat (Hotărârea Tribunalului din 6 octombrie 1999, Salomon/Comisia, T-123/97, Rec., p. II-2925, punctul 48, și Hotărârea Tribunalului Graphischer Maschinenbau/Comisia, citată anterior, punctul 33).

270 În sfârșit, Comisiei îi este permis să își impună orientări pentru exercitarea puterii sale de apreciere prin acte precum liniile directoare în discuție, în măsura în care aceste acte cuprind norme indicative privind orientarea care trebuie urmată de această instituție și nu se îndepărtează de la normele tratatului (a se vedea Hotărârea Curții din 29 aprilie 2004, Grecia/Comisia, C-278/00, Rec., p. I-3997, punctul 98 și jurisprudența citată). În consecință, decizia atacată trebuie analizată în lumina acestor norme.

271 În cauză, Comisia a examinat ajutoarele acordate reclamantei în lumina Liniilor directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994, care definesc criteriile pentru evaluarea compatibilității ajutorului pentru restructurarea întreprinderilor aflate în dificultate.

272 Liniile directoare impun încadrarea într-un plan a ajutorului pentru restructurare, a cărui aprobare este supusă îndeplinirii a trei condiții: acesta trebuie să permită ca întreprinderea să devină din nou viabilă, trebuie să prevină denaturările de concurență rezultate și trebuie să asigure proporționalitatea ajutoarelor cu costurile și cu avantajele restructurării. Astfel, aceste ajutoare trebuie să fie încadrate într-un adevărat plan de restructurare și pot fi acordate numai atunci când se poate dovedi că menținerea în activitate a unei întreprinderi și restabilirea rentabilității acesteia sunt cele mai utile pentru interesele Comunității.

273 Este de competența Tribunalului să verifice dacă aceste cerințe au fost îndeplinite în cauză.

274 Din decizia atacată rezultă că, pentru a concluziona că nu erau îndeplinite condițiile definite în Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare, Comisia s-a întemeiat în primul rând pe lipsa unui plan de restructurare.

275 Trebuie arătat în această privință că un plan de restructurare trebuie să cuprindă date precise și fiabile, precum și toate precizările care permit să se aprecieze dacă sunt îndeplinite condițiile materiale definite în Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare.

276 În decizia atacată, Comisia a explicat că, „în pofida ordinelor repetate ale Comisiei, [Republica Federală Germania] nu comuni[case] niciodată versiunea definitivă a unui plan de restructurare […], și nici nu indicase măsurile de restructurare care f[useseră] puse în aplicare în mod efectiv" [considerentul (169)]. Pe de altă parte, în considerentul (167) al deciziei atacate, Comisia a efectuat mai multe constatări pentru a motiva această concluzie. Astfel, Comisia a constatat că primul raport fusese elaborat înainte de realizarea cesiunii activelor, iar al doilea era destinat exclusiv TIB pentru a-i permite să stabilească oportunitatea dobândirii unei participații în întreprindere. De altfel, Comisia a precizat că măsurile propuse și costul acestora erau diferite de la un raport la altul și nu coincideau nici cu costurile menționate de Republica Federală Germania în „planul de investiții", și nici cu costurile detaliate în tabelul 5 din decizia atacată, în temeiul cărora se susține că a fost acordat ajutorul. În plus, Comisia a observat că în cele două rapoarte lista măsurilor prevăzute pentru finanțarea acestor costuri nu menționa numeroase ajutoare care fuseseră efectiv acordate întreprinderii (tabelul 4 din decizia atacată), aspect care se aplică și „planului de investiții". În consecință, Comisia a considerat fie că planul nu era definitiv, fie că întreprinderea primise un surplus de ajutoare.

277 Analiza Comisiei în această privință nu este afectată de o eroare vădită de apreciere.

278 Într-adevăr, din dosar rezultă că raportul elaborat de RBSH&P și cel elaborat de AA diferă în ceea ce privește analiza costurilor măsurilor propuse și că acestea nu iau în considerare toate ajutoarele financiare alocate în mod real reclamantei în perioada în care se afla în dificultate. Pe de altă parte, aprecierile consultanților sunt în contradicție cu costurile menționate de Republica Federală Germania în „planul de investiție". În

aceste condiții, Comisia a constatat în mod întemeiat că ajutoarele acordate reclamantei nu erau legate de un plan de restructurare.

279 Reclamanta nu invocă niciun argument care să permită infirmarea acestei concluzii și se limitează să prezinte în mod general elementele care, în opinia sa, țin loc de plan de restructurare, fără a preciza totuși în ce document se află aceste elemente. În plus, reclamanta nu furnizează nicio clarificare privind contradicțiile între cele trei documente analizate de Comisie în decizia atacată.

280 Contrar celor susținute de reclamantă, concluzia în ceea ce privește lipsa unui plan de restructurare nu este contrazisă de aprecierea Comisiei potrivit căreia reclamanta pusese în aplicare un proiect de restructurare. Faptul că, în speță, Comisia a constatat că rapoartele elaborate de RBSH&P și de AA prevedeau măsuri destinate restructurării întreprinderii nu ar putea conferi acestor rapoarte un caracter exhaustiv. În plus, un ajutor acordat unei întreprinderi aflate în dificultate nu poate fi declarat compatibil cu piața comună pentru simplul fapt că au fost prevăzute măsuri de restructurare, chiar dacă această restructurare a fost realizată cu succes, precum în cauză. Trebuie arătat în această privință că, pentru a permite Comisiei să aprecieze dacă ajutoarele în cauză ar putea stimula întreprinderile beneficiare să adopte un comportament de natură să contribuie la realizarea obiectivului prevăzut la articolul 87 alineatul (3) litera (c) CE, trebuie să se verifice dacă planul de restructurare îndeplinește toate condițiile materiale prevăzute de Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare.

281 De asemenea, trebuie respinse argumentele reclamantei potrivit cărora Comisia ar fi trebuit să solicite explicații autorităților germane în cazul în care considera că informațiile de care dispunea nu erau complete. În această privință, trebuie subliniat că, prin decizia de inițiere a procedurii oficiale de investigare cu privire la ajutoarele acordate reclamantei, Comisia a impus Republicii Federale Germania să îi furnizeze un plan de restructurare (a se vedea punctul 7 de mai sus) privind reclamanta. În plus, în decizia de extindere a procedurii oficiale de investigare (a se vedea punctul 9 de mai sus), Comisia a constatat că reclamanta nu prezentase niciun plan de restructurare. În

consecință, Comisia a exprimat aceleași rezerve precum la momentul inițierii procedurii oficiale de investigare. În consecință, trebuie constatat că aprecierea Comisiei în ceea ce privește lipsa unui plan de restructurare, departe de a exprima ideea potrivit căreia Comisia nu dispunea de informații indispensabile pentru a putea efectua aprecierea compatibilității ajutoarelor, subliniază faptul că nu erau îndeplinite condițiile pe care trebuie să le îndeplinească un ajutor pentru restructurare pentru a fi autorizat în conformitate cu liniile directoare, în special existența unui plan coerent de restructurare la momentul acordării ajutorului. În aceste condiții, un astfel de argument lipsește în fapt.

282 În al doilea rând, Comisia a apreciat că, în speță, contribuția privată la costul total al restructurării nu putea fi considerată ca substanțială.

283 Reclamanta nu contestă faptul că, în conformitate cu Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare din 1994, beneficiarii trebuie să contribuie în mod normal la restructurarea substanțială a propriilor resurse sau printr-o finanțare exterioară obținută în condițiile pieței.

284 Trebuie constatat că, în cauză, Comisia s-a întemeiat pe de o parte pe faptul că, în lipsa unei liste exacte de costuri de restructurare, nu se putea afirma că această contribuție privată era substanțială și, pe de altă parte, pe constatarea că numai suma de 0,055 milioane DEM putea fi considerată drept aport al unui investitor privat.

285 Tribunalul consideră că această apreciere nu este afectată de o eroare vădită.

286 Mai întâi, este evident că, în lipsa unui plan de restructurare coerent și credibil, Comisia nu a fost în măsură să aprecieze amploarea și natura contribuției private la costul total al restructurării. În continuare, argumentele invocate de reclamantă nu pot contesta aprecierea Comisiei din considerentul (171) al deciziei atacate potrivit căreia doar aportul domnului G. R. în cuantum de 0,055 milioane DEM prezenta un caracter pur privat.

287 Cu privire la argumentul reclamantei potrivit căruia fondurile aduse ca aport de TIB trebuie să fie considerate drept aport privat, este suficient să se constate că, astfel cum rezultă de la punctele 236-260 de mai sus, angajamentul asumat de TIB în privința capitalului reclamantei nu a fost însoțit de condiții care ar fi fost rezonabile pentru un investitor privat și că, în consecință, fondurile pe care TIB le-a constituit ca aport în beneficiul reclamantei (măsurile 11 și12) trebuie să fie considerate drept ajutor de stat. În ceea ce privește fluxul de numerar prognozat, acesta nu ar putea fi asimilat unei contribuții a întreprinderii beneficiare. Într-adevăr, în cadrul restructurării unei întreprinderi aflate în dificultate, un flux de numerar prognozat pozitiv reprezintă numai rezultatul ajutoarelor acordate beneficiarului și din acest motiv nu poate fi considerat drept participare la costul restructurării. În continuare, cu privire la fondurile pretins aduse ca aport de investitorul privat, este suficient să se amintească faptul că reclamanta nu a dovedit că cele două împrumuturi prin care domnul G. R. și-a finanțat participarea la capitalul reclamantei (măsurile 16 și 17) nu constituiau ajutoare de stat în favoarea reclamantei. În sfârșit, reclamanta nu a prezentat niciun element pe durata etapei administrative de examinare, mai mult decât în cadrul prezentei proceduri, de natură să stabilească faptul că investitorul privat a renunțat să solicite dobânzi. În consecință, în mod întemeiat Comisia nu a considerat aceste fapte ca fiind dovedite.

288 Din cele de mai sus rezultă că reclamanta nu a făcut dovada că erau vădit greșite constatările Comisiei în ceea ce privește proporționalitatea ajutoarelor cu costul restructurării.

289 În consecință, în lumina tuturor considerațiilor de mai sus, trebuie concluzionat că, în speță, Comisia avea temei să considere că nu erau îndeplinite condițiile prevăzute în Liniile directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare.

290 Rezultă că patrulea aspect al motivului trebuie respins.

291 În consecință, al patrulea motiv trebuie respins în întregime, precum și acțiunea în totalitate.

Cu privire la măsurile de organizare a procedurii solicitate de reclamantă

292 În primul rând, reclamanta a solicitat audierea unui expert mandatat cu privire la aspectul dacă planurile de întreprindere elaborate de consultanți independenți la momentul constituirii reclamantei prevedeau dificultăți, în al doilea rând, audierea directorului de la momentul respectiv al Biroului pentru încadrare în muncă din Jena cu privire la scopul măsurilor pe care le aplicase reclamanta în temeiul articolului 249 h din AFG și, în al treilea rând, audierea asociatului și a administratorului reclamantei cu privire la aspectul dacă, în cadrul punerii în aplicare a măsurilor în temeiul articolului 249 h din AFG, reclamanta însăși suportase o parte din costuri, dacă măsurile fuseseră puse în aplicare cu încălcarea dispoziției menționate și dacă lucrările fuseseră deja realizate anterior constituirii reclamantei.

293 Comisia nu s-a pronunțat în această privință.

294 În cauză, Tribunalul se consideră suficient de lămurit de înscrisurile de la dosar și, în consecință, consideră că nu este necesar să efectueze măsurile solicitate de organizare a procedurii.

Cu privire la cheltuielile de judecată

295 Potrivit articolului 87 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, pentru motive excepționale, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli. În cauză, trebuie să se observe că, în cazul în care reclamanta cade în pretențiile care vizează anularea deciziei atacate, Comisia a modificat, ca urmare a introducerii prezentei acțiuni, Decizia din 30 octombrie 2002 avută în vedere în cererea introductivă și a adoptat o nouă decizie care constituie decizia atacată. În consecință, reclamanta și-a modificat în parte motivarea pretențiilor și și-a modificat concluziile. Pe de altă parte, după adoptarea deciziei atacate, părțile au convenit asupra cuantumului subvențiilor care fac obiectul măsurii 32. În urma unei întrebări a Tribunalului, reclamanta și pârâta au confirmat că nu mai existau aspecte în litigiu între părțile principale cu privire la această măsură.

296 Se va face o apreciere corectă a împrejurărilor cauzei stabilindu-se că reclamanta va suporta propriile cheltuieli de judecată, precum și o treime din cheltuielile de judecată suportate de Comisie. În consecință, aceasta din urmă va suporta două treimi din propriile cheltuieli de judecată.

297 Landul Turingia va suporta propriile cheltuieli de judecată.

298 Potrivit articolului 87 alineatul (4) primul paragraf din Regulamentul de procedură, statele membre care intervin în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. În consecință, Republica Federală Germania va suporta propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a cincea extinsă)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Kahla/Thüringen Porzellan GmbH suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și o treime din cheltuielile de judecată suportate de Comisie. Comisia suportă două treimi din propriile cheltuieli de judecată.

3) Landul Turingia și Republica Federală Germania suportă propriile cheltuieli de judecată.

Vilaras Martins Ribeiro Dehousse

Šváby Jürimäe

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 24 septembrie 2008.

Grefier Președinte

E. Coulon M. Vilaras

Cuprins

Situația de fapt . . . . . II - 2311

Decizia atacată . . . . . II - 2315

Procedura și concluziile părților . . . . . II - 2323

În drept . . . . . II - 2327

A — Cu privire la primul, la al doilea și la al treilea motiv, întemeiate pe încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE, a principiului securității juridice și a principiului protecției încrederii legitime . . . . . II - 2328

1. În ceea ce privește subvenția pentru investiții a landului Turingia (măsura 15) . . II - 2328

a) Argumentele părților . . . . . II - 2328

Cu privire la încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE . . . . . II - 2328

— Cu privire la condițiile de aplicare a schemei . . . . . II - 2328

— Cu privire la calificarea reclamantei drept întreprindere aflată în dificultate . . . . . II - 2331

Cu privire la încălcarea principiului securității juridice . . . . . II -2336

Cu privire la încălcarea principiului protecției încrederii legitime . . . . . II - 2337

b) Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2338

Cu privire la încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE . . . . . II - 2338

— Cu privire la întinderea schemei autorizate . . . . . II - 2340

— Cu privire la subvenția acordată reclamantei . . . . . II - 2344

Cu privire la încălcarea principiului securității juridice . . . . . II - 2351

Cu privire la încălcarea principiului protecției încrederii legitime . . . . . II - 2353

2. În ceea ce privește subvențiile pentru promovarea ocupării forței de muncă legate de investiții pentru protecția mediului (măsura 26) . . . . . II - 2355

a) Argumentele părților . . . . . II - 2355

Cu privire la încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE . . . . . II - 2355

Cu privire la încălcarea principiului securității juridice . . . . . II - 2358

Cu privire la încălcarea principiului protecției încrederii legitime . . . . . II - 2358

b) Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2359

Cu privire la încălcarea articolelor 87 CE și 88 CE . . . . . II - 2359

— Cu privire la conformitatea cu regimul articolului 249 h din AFG . . . II - 2359

— Cu privire la calificarea drept ajutor de stat a subvențiilor pentru promovarea ocupării forței de muncă . . . . . II - 2365

Cu privire la încălcarea principiului securității juridice . . . . . II - 2368

Cu privire la încălcarea principiului protecției încrederii legitime . . . . . II - 2369

B — Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe erori vădite de fapt și de drept . . . . . II - 2369

1. Cu privire la stabilirea greșită a situației de fapt . . . . . II - 2369

a) Argumentele părților . . . . . II - 2369

b) Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2371

2. Cu privire la calificarea reclamantei drept întreprindere aflată în dificultate . . . II - 2374

a) Argumentele părților . . . . . II - 2374

b) Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2375

3. Cu privire la aprecierea greșită a angajamentului asumat de TIB în întreprindere (măsurile 11 și 12) . . . . . II - 2375

a) Argumentele părților . . . . . II - 2375

b) Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2377

4. Cu privire la aprecierea ajutoarelor din perspectiva Liniilor directoare privind ajutorul pentru salvare și restructurare . . . . . II - 2385

a) Argumentele părților . . . . . II - 2385

b) Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 2387

Cu privire la măsurile de organizare a procedurii solicitate de reclamantă . . . . . II - 2393

Cu privire la cheltuielile de judecată . . . . . II - 2394